ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD IOANNEM MORETVM.
M. DC. V.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

12

IVSTI LIPSI
DE VESTA ET VESTALIBVS SYNTAGMA.

Altera editio, atque ab vltimâ Auctoris manu, Notis auctior, & Figuris illuſtrior.

ANTVERPIAE,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIↄ. Iↄ c. IX.
Cum Priuilegiis Cæſareo & duorum Regum.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

ILLMO ET REVMO

MATTHIÆ HOVIO ARCHIEPISCOPO MECHLINIENSI.

EXIGVVM aliquid, & pænè verens, aut certè verecundans, ad te adfero ILLVSTRISSIME PRAESVL, iſtud DE VESTA ET VESTALIBVS: quod tamen ſolus titulus excuſet, non enim dicam commendet. Res ſacrorum eſt: vanorum & veterum, fateor: ſed ſacrorum, & quæ noſtris etiam piis veriſque ſacris faciant illuſtrandis, aut approbandis. Illuſtrandis, quia multa ſuper eâ re in ſcriptis olim Doctorum noſtrorum: approbandis, quia cùm illi tantum honorem paucis iſtis coactiſque à pueritiâ virgunculis detulerint;

quid nos æquum verumq́ue eſt facere, in deuotis Deo puellis, ætate adultâ, voluntate praeuiâ, quæ diuino cultui corpus atque animum manciparunt? Beata virginitas, quę cum Angelis de gloriâ certat: certat? imò ſuperat, virtute, non felicitate. quia illorum tota à Dei munere eſt, iſtarum ab electione: ſine pugnâ aut labore, illa; iſta, à certamine parata; & quę laudem habere, illa admirationem tantùm poteſt. Iam in veteri Româ, ſex aut ſeptem Veſtales, tot præmiis aut præconiis inſignes: iſtæ quid? auſim aſſerere, in ſolâ Belgicâ ſupra ſex aut ſeptem millia eſſe, nec ſatis etiam dixi. *O illuſtris portio* (Cypriani verba agnoſce) *gregis Chriſti!* ô flos nunc in terrâ religionis, lucida ſidera olim in cælo! quàm vndique vana & profana illa ſuperamus, veritate, aut frequentiâ? Accipe igitur VESTALES veteres, ſed in illis noſtras feliciores cogita; accipe tu PONTIFEX meritò, quod Pontificiæ olim & nunc curæ commiſſum. Certè tu non ſolùm ſacris noſtris in Belgicâ rector & director præſides; ſed huius virginei cœtus tua inſpectio & arbitratio eſt. tu ducere, formare, coërcere

pon-

pontificium habes; & tot millia, quarum precibus ſalus publica nititur, tuâ auctoritate & tutelâ nituntur. Non te mouebit, quòd multa, imò pleraque iſta, priſcæ litteraturæ ſint: ne cenſe, optime Antiſtes, alienam à Chriſtianis vſibus: imò ornamentum, imò adiumentum hæc talia, germanæ Pietatis. Vides Græcos Latinoſque illos religionis noſtræ Duces aut ſigniferos? plerique omnes hac doctrinâ non inſigniti tantùm, ſed inſignes fuère: Tertullianus, Cyprianus, Ambroſius, Auguſtinus, Hieronymus: & è Græcis, Clemens, Iuſtinus, Baſilius, Gregorij, & quotquot ex illo aureo æuo eſt nominare. Cur diffugimus hodie aut damnamus? Neque enim ſolùm voluptatem ex iſtis aut ſcientiam probi prudenteſque, ſed vſum quærunt. & vt floribus alij ad odorem aut adſpectum tantùm, apes ad mellificium, medici etiam ad ſalutem vtuntur: ſic illi amœniora hæc ſtudia traducunt & aptant ad ſerium animorum fructum. Quæ iacent valdè, vt pleraque honeſta, in publicâ hac tempeſtate & bellorum nimbis: ſed

tu ac tales (nam & hæc tua cura eſt) tuemini atque erigite, & Eccleſię dignitatem ſi ſaluam vultis, etiam illa. Neque ſemper profectò hæ procellæ. & erit tempus, quo

——redeat Concordia, Virtus,

Cumq́ Fide Pietas altâ ceruice vagetur.

Deus citò donet: te autem ILLVSTRISSIME ET REVERENDISSIME PRAESVL, decus & columnam huic ſtatui ſeruet. Louanij, Idibus Iuniis, ∞.IƆCIII.

I. LIPSIVS PP. cliens.

AD

AD LECTOREM.

CAPE *breue hoc* Syntagmation, *quod eſt de vetuſtiſſimis & celeberrimis item ſacris. Quædam alij ſparſim ſuper iis libarunt: ſed libarunt: nos ordine & methodo rem aperuimus, atque adeò plenè dedimus, vt licuit obliuia iſta & fugitiua. Siquid me quoque fefellit, aut fugit: ſit venia. nemo ita induſtriâ aut ingenio poteſt, vt omnia colligat, intelligat: nec veto, imò poſco, vt manum alius addat. Benignè in me conſulet, ſiquis monebit aut ſuggeret. à te peto tantùm,*

Ne mea dona tibi ſtudio diſpoſta fideli,
Intellecta priùs quàm ſint, contempta relinquas.

Nam multi iudicant, priuſquam legerint: quid? etiam priuſquam inſpexerint quidam. contemptores ſcilicet honeſtarum artium, & quorum voto iamdiu Doctrina omnis ſit funus. Non audi ô Deus, neque ſolem hunc è mundo tolle.

INDEX

INDEX CAPITVM.

CAP. I. *Quid Veſta? aliis Ignem, alius Terram eſſe. déque eâ priſcæ fabulæ.* pag. 1.

II. *Quibuſdam & Venerem dici. Sed Veſtam, pro Igne ſiue Foco, antiquitus & paſſim cultam: & à quo exemplo Romæ.* 6.

III. *Numam templum ſacraſſe, atque id rotundum: viris noctu interdictum. Nulla ibi ſtatua; & tamen vulgò eius imago.* 9.

IV. *Aliud ab Auguſto Veſtę templum. item de Regiâ, & Atrio Veſtæ.* 13.

V. *Veſtales ſacerdotes, Virgines captas. quo æuo? quo numero?* 16.

VI. *Alia in capiendo ſpectata, ſcrutatáque. Sortem, aut Oblationem interueniſſe.* 18.

VII. *Diſciplina captarum: gradatio & aſcenſus: tempora miniſterij: & Virgo Maxima.* 22.

IIX. *Munera earum, primúmque tutela Ignis. Perpetuum hunc fuiſſe: ſi deſiiſſet, pœna Virginum & flagra: iterúmque inſtauratio.* 24.

IX. *Seruabant & imperij pignus, variâ interpretatione: etſi plerique ad Palladium trahant. Quid illud, vnde, vbi?* 28.

X. *Sacra etiam aſſidua faciebant. an & Aquæ curabant? an Draconi? hæc inquiſita: & aliquid de Deo Fonte.* 32.

XI. *Pręmia & priuilegia earum. Ius teſtandi, Lictor, Carpentum, aliáque data.* 36.

XII. *Item ornamenta aut inſignia: vt Vittę, Purpura in veſte, Stipendia & Agri, Auctoritas in deprecando.* 39.

XIII. *Contrà, Pœnę cùm peccaſſent, cum æuo varię: ſed ſollennis & nobilis à Tarquinio Priſco. Pontifices arbitros fuiſſe: conuictam, defoſſam: & quæ huic rei.* 43.

XIV. *Quando Veſtales deſierint? in Arnobio nodus, nec ſolutus.* 49.

XV. *Alibi Ignis cultura, & ſimulacrum Veſtalium.* 51.

IVSTI

IVSTI LIPSI
DE VESTA
ET
VESTALIBVS
SYNTAGMA.

CAP. I.

Quid Veſta? aliis Ignem, aliis Terram eſſe. déque eâ priſcæ fabulæ.

INTER antiquas religiones, eam quæ *Veſtam* ſpectat, comperior vel pręcipuam fuiſſe: Romanis quidem: & ergo ad priſci æui ſcriptorumq́ue lucem facere, ſi quis illuſtrat. Suſcepi hoc fine: pergite manus & calame hanc quoque operā nauare iis, quos vetus & melior illa doctrina capit; & ſimul Sacris quoque noſtris auctoribus, qui hęc tangunt in occaſione, facem aliquam præferre. VESTA igitur, plurium ſenſu, Saturni ac Rheæ filia, ſorores habuit Cererem & Iunonem, ipſa natu prima: fratres, Plutonem, Neptunum,

1. Biblio-thec. Iouem. Ita Apollodorus: itemque Auſonius;

Veſta, Ceres, & Iuno, ſecus muliebre, ſorores.

Vides primã locari: at Ouidius in ordine aliquid mutat;

Ex Ope Iunonem memorant Cereremq; creatam
Semine Saturni, tertia Veſta fuit.

Nam Ops eadem, quę Rhea. Alij tamen diſſident, & Vrani ſiue Cęli vxorem Veſtam faciunt: myſtica hæc ſunt, vt verbo abſoluam, variè tradita, ſed in re & interpretatione concordant. Nam Cæli vxor Terra fuit: ex iis
1. omnia nata: & [1] Veſtam ipſam paſſim Terram interpretantur. Itaque & cum Cerere quidam confundunt, quæ ipſa eſt Terra: ſed diſtinguenda, quòd hæc terra dumtaxat fertilis & frugifera; illa (Veſtam dico) ea vniuerſa. Inde & nomen petunt. vt Ouidius:

Stat vi Terra ſuâ, vi ſtando Veſta vocatur:

quaſi, quòd vi ſuâ ſtet & immota libretur. Alij (vt Ser-
In I. Æn. uius) *quòd variis veſtita ſit rebus. Ipſa enim* (inquit) *dicitur eſſe Terra.* Plato huc facit: qui *vndecim Deos, chorago & præſultore Ioue, incedere* facit, *eiúſque currum*
In Phędro. *ſequi*: at, inquit, μένει μὲν Ἑστία ἐν θεῶν οἴκῳ μόνη: *manet & ſiſtit Veſta in Deorum domo ſola.* Quâ domo? hoc mun-
Lib. III. do. quod Arnobius explicet: *Terrã nonnulli Veſtam pronunciant, quòd in mundo ſtet ſola, ceteris eius partibus in mobilitate perpetuâ conſtitutis.* Vbi & ipſa Platonis verba
XII. De Leg. expreſſa. Qui Plato, neſcio an hac mente iterum: Γῆ μὲν οὖν Ἑστία τε, οἰκήσεως ἱερὰ πᾶσι τῶν θεῶν. μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω τοῖς θεοῖς. *Terrã & Veſta omnibus diis habitaculum ſacrum eſt: nemo igitur ſecũdaria quædam templa iis inſtituat.* Et videatur hîc diſtinguere à Terrâ, & Ignem facere, vt mox è Plutarchi verbis diſcas. Nã hæc quoque

crebra

crebra imò paſſiua opinio, Veſtam Ignem eſſe. Ouidius:

Nec tu aliud Veſtam, quàm viuam intellege flāmam.

Vox Græca adſonat, qui ἑςίαν *Focum*, ſiue ἐσχάραν appel-
lant. Cicero: *Cumq́; Veſta quaſi focum vrbis, vt Græco* III. De Legib.
nomine eſt appellata, complexa ſit. Iterumq́ue alibi: *Veſta* II. De Nat.
nomen ſumptum eſt à Græcis. ea enim eſt, quæ illis Εςία *di-
citur: viſq́; eius ad aras & focos pertinet.* Seruius pariter,
ad illa Virgilij: *Cana Fides, & Veſta: Veſtam*, inquit, In I. Æn.
*Religionem dicit. quia nullū ſacrificium ſine igne eſt, ipſá-
que in omnibus inuocatur. Veſta autem dicta* ἀπὸ τῆς ἑςίας,
vt digammos ſit adiecta: ſicut Er, Ver, Enetus, Venetus.
Eſt igitur iſta quaſi *Publicus focus*, ſicut priuatim in ædi-
bus alij conſecrantur: eoque haud abſurdè Macrobius, III. Sat.
Veſtam inter Deos Penates, aut certè comitem eorum, cap. IV.
recēſet. Sed quomodo Veſta, Ignis? duplex opinio. Prior
ad ipſam Terram reſtringit & refert: in quâ Phurnutus.
quòd vis ignea, inquit, *quæ in mundo eſt, hinc nutriatur,
ac per hanc ſubſiſtat: aut, quòd fecunda Terra etiam
animalium ſit mater, quibus vis ignea vitæ eſt cauſſa.* A
priore illâ cauſſâ Dionyſius eſt. qui *Veſtæ ideò ſacrari* Lib. II.
Ignem tradit, ὅτι γῆ τε οὖσα ἡ θεὸς, καὶ τὸν μέσον κατέχουσα τοῦ Antiq.
κόσμου τόπον, τὰς ἀνάψεις τῶν μεταρσίων ποιεῖται πυρὸς ἀφ᾽ ἑαυτῆς:
*quòd cùm Veſta ſit Terra, atque ea medium mundi locum
ſortita, accendat è ſeſe ſuperiores illos ignes.* Nota ſenten-
tia plurium veterum, è Terræ vaporibus auriſq́ue ſidera
nutriri & exardere. Hac ipsâ mente fabula, *Veſtam nu-
tricem Iouis* eſſe; Marciano Capellæ ſcriptum. Aliter Lib. I. Phi-
paullò Pythagoræi, qui Ignem medium, non Terram fa- lol.
ciebant (nobiliſſimum quippe elementum in loco tali eſ-
ſe debere) atque ipſum Veſtam dici, & *cuſtodiam Iouis*

11. De Cœlo, c. xiii. appellari. Ariſtoteles hæc tangit: & pleniſſimè exſequi-
In Numâ. tur Plutarchus, qui lucem ei donet. *Dicitur*, inquit, *Numa Veſtæ ædem orbiculari formâ igni perpetuo cuſtodiam circumieciſſe, non vt adſimilaret Terræ figuram, tãquam ea Veſta eſſet, ſed vniuerſi huius Mundi, cuius*[2] *medium*
2. *Pythagorici Ignem eſſe arbitrantur: atque id Veſtam appellant, & vnitatem. Terram autem neque immobilem eſſe, neque in medio circumlationis ſitam; ſed in orbe circum ignem ſuſpenſam, neque inter eximias aut primas mundi partes cenſendam. Eadem Platonem volunt iam ſenem ſenſiſſe de Terrâ, tamquam in alio loco ſitâ; mediam autem digniſſimámque regionem alteri alicui præſtantiori conuenire.* Summa horum, Terram mediam non eſſe, Ignem eſſe: atque hunc Veſtam dici. Sed altera Phurnuti opinatio, in Terrâ ipsâ mixtum eſſe Ignem. pro quâ & Seruius: *Veſta enim dicitur eſſe Terra, quam Ignem habere non dubium eſt, vt ex Ætnâ Vulcanóque*
* craſsè: *datur intellegi.* Atque hoc quidem ſatis* παχυλῶς: cùm & aliter conſtet, Terræ paſſim mixtos genitabiles quoſdam & vitales ignes. Vides opiniones duas: ſiue Ignem eſſe hanc Deam, ſed ſenſu vario; ſiue Terram ipſam. & pro hac etiam Euripides:

Καὶ Γαῖα μῆτερ, Ἑστίαν δέ σ' οἱ σοφοὶ
Βροτῶν καλοῦσιν, ἡμένην ἐν αἰθέρι:

Et Terra mater, Veſta quæ ſapientibus
Agnominaris, ipſo in aëre & ſedes.

Itaque magiſtri Græci deriuant Ἑστίαν παρὰ τὸ ἕστασθαι, ὅ ἐστιν ἱδρύσασθαι· ἢ παρὰ τὸ ἑστάναι, ὅ ἐστιν ἐν ἑνὶ τόπῳ ἱδρῦσθαι. Sunt qui *Statam matrem* (in Feſto) hanc eamdem opinentur: ſed opinentur.

NOTÆ.

NOTÆ.

1. Veſtam ipſam paſſim Terram.] *Et à ſimilitudine, quia Menſa nos alit, itemq. rotunda eſt, ſicut Terra, notat Plutarchus* Menſam *ipſam quibuſdam* Veſtæ *nomine dictam. In Sympoſiac.* VII. *cap.* IV. Ἐμοὶ δὲ, εἶπεν, ἐδόκει καὶ μίμημα τῆς γῆς ἡ τράπεζα εἶναι. πρὸς γὰρ τὸ τρέφειν ἡμᾶς καὶ μόνιμός ἐστι, καὶ καλῶς ὑπ' ἐνίων Ἑστία καλεῖται: Mihi videtur & Terræ ſimulacrum Veſta eſſe. Nam & alit nos, & ſtabilis prætereà manet: eoq́ue à quibuſdam benè Veſta appellatur. *Cauſſam deinde & hanc dat priſci moris ſiue religionis, ne Menſa vacua relinquatur: nam nec Terram ſic eſſe volumus aut optamus.*

2. Medium Pythagorici eſſe Ignem arbitrantur.] *Addendus Ariſtoteles* II. *De Cælo, cap.* XIII. *qui eadem diffuſè: & vtrique illuſtrando Philolai Pythagorici ipſa verba, in Stobęi Phyſicis Eclogis. Eorum ſumma:* Duplicem Ignem eſſe: Supremum illum, qui circumplectitur; Medium, qui naturâ antiquior eſt, & centri locum tenet. quem vocari dicit τοῦ παντὸς Ἑστίαν, Veſtam ſiue Larem & focum Vniuerſi; itemq́ue Διὸς οἶκον, μητέρα θεῶν, βωμὸν καὶ συνοχὴν φύσεως, Iouis domum, Deorum matrem, Bâſim & ſuſtentaculum Naturæ. Circa hunc decem corpora ferri & volui, Cælum, Planetas, Solem, Lunam, Terram, iterumq́ue Terram oppoſitam, & deinde hûc Ignem Ἑστίας τάξιν ἔχοντα, Veſtę aut Foci locum tenentem. *Mira ſententia, & parum adhuc nobilis. At de Igne Veſtę, etiam Numi. vt iſte.*

Fauſtinæ Pij. Æ.

CAPVT II.

Quibuſdam & Venerem dici. Sed Veſtam, pro Igne ſiue Foco, antiquitus & paſſim cultam: & à quo exemplo Romæ.

ISTA igitur Veſta eſt. nam Auguſtini traditio, vt fidem habeat, vix exempla, *Veſtam etiam Venerem dici.* Ita
De Ciuit. lib. IV. cap. X. enim ille: *Quis ferat, quòd cùm tantum honoris & quaſi caſtitatis Igni tribuerint, aliquando Veſtam non erubeſcunt etiam Venerem dicere?* An quia Ignis eſt, & tale
I. Saturn. cap. XXI. Venus? an quia (vt Macrobius ſcripſit) *Phyſici terræ ſuperius hemiſphærium, cuius partem incolimus, Veneris appellatione coluerunt: inferius verò Proſerpinæ?* Sed hæc
II. Bibl. longinqua, aut aliena: magis illud Apollodori, *vnam è quattuor Heſperidibus Veſtam eſſe.* Nihil ad noſtrã. quæ Græcis Latinisque culta, inter pręcipua numina, fuit: at-
1. que adeò [1] inter duodecim illa prima. Pauſanias, de ſacri-
Lib. V. ficiis quæ ſollemniter in Olympiâ fiunt: Θύουσι δὲ Ἑστίᾳ μὲν πρώτῃ, δευτέρῳ δὲ τῷ Ὀλυμπίῳ Διΐ: *Sacrificant Veſtæ primùm, tum ſecundo loco Ioui Olympio.* Phurnuti nota huc facit: *Veſta*, inquit, *prima & poſtrema nata perhibetur, quòd in hanc* (id eſt Terram) *reſoluantur quæ ab eâ producuntur, & ab eâdem conſtituuntur. Quare & Græci ab illâ ſacrificiorum principium ſumpſerunt, & in illam poſtremò deſinebant.* Tradit & Seruius, *Nullum ſacrificium ſine Igne eſſe, Veſtamq. in omnibus inuocari.* Ad principium, alludere aliquid Ouidij illud videatur:

— inde precando
Dicimus, ô Veſta quæ loca prima tenes.

Etſi

Etſi ipſe ad veſtibulum, vbi olim Focus, refert. De poſtremo autem loco, ſic & Cicero: *Vis autem Veſtæ ad aras & focos pertinet. itaque in eâ Deâ, quæ eſt cuſtos rerum intimarum, omnis & precatio & ſacrificatio extrema eſt.* Virgilius ſeruauit: II. De Nat. deor. I. Georg.

Dij patrij indigetes, & Romule, Veſtaq́ mater.

Velleius: *Iupiter Capitoline, Gradiue Mars, perpetuorumq́ cuſtos Veſta ignium, vos publicâ voce obteſtor.* Et alius alia exempla obſeruet. Sed ad Romanam propriè Veſtam vt veniamus (id inſtitui:) vnde ei exemplum, & quando origo? Exemplum à Troianis, atque vnà cum Æneâ in Italiam venit. Nam primitus culta in Ilio, extulitque Æneas. Virgilius:

Sic ait, & manibus vittas Veſtamq́ potentem,
Æternumq́ adytis effert penetralibus Ignem.

Elatam Lauinij conſtituit, conditâ à ſe vrbe, & ſede regni. Inde in Albam Longam tranſtulit Aſcanius: & denique ab vrbe eâ matrice coloni Romam. Hoc eſt, quod Auguſtinus tetigit: *Sacra illa fatalia* (Veſtæ) *quæ iam tres, in quibus fuerant, preſſerunt ciuitates.* Tres iam dictas, mali nempe fati, nec diuturnas. Prudentius ambiguè, vel ad *Troiam*, vel *Athenas*, refert: III. De Ciuit. cap. XVIII. II. aduer. Symmach.

— in his quoniam Veſtalis origo fauillæ
Urbibus, vt memorant, primo de fomite ſumpta eſt:
Sacrauitq́ focos aut Phryx, aut Graius, alumnos.

Et Athenis quidem Ignem cultum, mox dicam: ſed propior tamen certiorque origo à Troianis, & Albâ: imò manſit ſacrum Albæ, etiamſi Roma iam accepiſſet. Notandum eſt. & Iuuenalis ita intellegendus:

Ignem Troianum, & Veſtam colit Alba minorem.

Scho-

Scholiaſtes ibi vetus: *Romanos Tullo rege mouere ea ſacra, & transferre voluiſſe: ſed magnam lapidationem de cælo factam. Et iuſſi*, inquit, *ex libris Sibyllinis Pontifices ex Sc. ſacra Albæ renouare inde ibi perſeueranti deo. & Veſtam minorem dixit, ad compoſitionem.* Ecce, Tullo rege, notum Albam dirutam, & ciues Romam traductos: tamen ſacra illa Veſtæ ait Scholiaſtes manſiſſe, monitu diuino, & lapidatione territos amouere. Addit & de *libris Sibyllinis:* quos refert ſcilicet ad Tulli æuum, non Tarquinij Superbi, vt plures. Sed cum Scholiaſte etiam Varro facit. Additque, *perſeueraſſe.* quod clarius in eo meliuſque ſcribas: *renouare. Inde ibi perſeueranti. ideò & Veſtam.* Sanè perſeuerarunt, etiam Symmachi æuo. atque ille in epiſtolâ quadam: *Inceſtum Primogeniæ, apud Albam Veſtalis antiſtitis.* iterumque in epiſtolâ ſequenti. Igitur etſi Romam inde traducta, non tamen Albę ſacra eſſe deſierunt. Sed quando traducta? Plutarchus ambigit: & *Fama eſt*, inquit, *Romulum etiam Ignem ſacrum inſtituiſſe, & Virgines legiſſe, quas Veſtales vocant: ſed alij tribuunt hoc Numæ.* Propertius quidem palàm Romulo, de Tarpeiâ, quam facit ſacerdotem Veſtæ:

Lib. IX. epiſt. CXI. — In Romulo. — Lib. IV. Eleg. IV. — Lib. II.

Et ſatis vna malæ potuit mors eſſe puellæ,
Quæ voluit flammas fallere Veſta tuas?

& paſſim, totâ Elegiâ. Sed Dionyſius abit, atque adeò refellit, aitque: *Romulum dumtaxat focos ſingulis curiis conſtituiſſe, nullum Veſtæ publicum; memorem dedecoris, quod mater in Deæ eius ſacerdotio ſubiſſet. Argumentum huic rei certum, quòd Veſtæ ædes ſita ſit extra Romam quadratam, quam Romulus condidit: non futurum,*

rum, ſi ille auctor. Nam publicum, inquit, *focum ſolent omnes in præcipuâ vrbis parte collocare.* Tamen & Cicero in priorem ire videatur: *Quod ſacrificium tam vetus eſt, quàm hoc* (Veſtalium) *quod à regibus æquale huic vrbi accepimus.* Si æquale, ergo à Romulo. Sed tamen communior fama ad Numam réfert. de quo Liuius: *Virgines Veſtæ legit, Albâ oriundum ſacerdotium, & genti conditoris* (ob Iliam ſcilicet) *haud alienum.* Idem Dionyſius, Plutarchus, alij. De Haruſp.reſp.

NOTÆ.

1. Inter duodecim illa prima.] *Ennij verſus in Apuleio:*
Iuno, Veſta, Minerua, Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

CAPVT III.

Numam templum ſacraſſe, atque id rotundum: viris noctu interdictum. Nulla ibi ſtatua: & tamen vulgò eius imago.

ATQVE adeò Templum Veſtæ inſtituit, & quidquid ad certum & ſollemnem eius cultum. Id fuit ſitum *inter Capitolium & Palatium, medio ferè ſpatio:* diſertè Dionyſio ſcriptum, & extra Romulæam vrbem, quæ radicibus Palatij ferè terminabatur. Indicat & Liuius: *In Nouâ viâ, vbi nunc ſacellum eſt, ſupra ædem Veſtæ.* Nam via hæc Noua ex Palatij parte, iuncta Romano foro: & in Fori parte ipſa ædes. Condidit Numa anno Vrbis quadrageſimo, id eſt regni ſui ſecundo. quod Ouidius ita notat: v. Faſtor.

Dena quater memorant habuiſſe Palilia Romam,
Cùm flammæ cuſtos vrbe recepta Dea eſt.
Regis opus placidi, quo non metuentius vllum
Numinis ingenium terra Sabina tulit.

Oſtendit deinde olim vile, nunc ęre & marmore nituiſſe. Ære, in tecto: ſed, vt opinor, aurato.

Quæ nunc ære nitent, ſtipulâ tum tecta virebant,
Et paries lento vimine textus erat.

1. Addit, [1] rotundam olim & tunc fuiſſe:

Forma tamen templi, quæ nunc manet, antè fuiſſe
Dicitur: & formæ cauſſa probanda ſubeſt.

Cauſſam addit pluſculis verſibus, quia Veſta Terram notat, Terra autem rotunda. Quod ipſum in Feſto: *Rotundam ædem Veſtæ Numa rex conſecraſſe videtur, quòd eamdem eſſe terram, quâ vita hominum ſuſtineretur, crediderit, eamq́; in pilæ formam eſſe, vt ſimili templo Dea coleretur.* Seruius amplius, neſcio an verè, ſuggerit, *Ædem hanc potiùs quàm Templum fuiſſe, neque inauguratum à Numâ, ne Senatus ibi haberi poſſet.* Etſi tamen nefas non fuit viros intrare, ſed penetrare. Dionyſius indicat: qui ſcribit, *de die patuiſſe* OMNIBVS, *at* PERNOCTARE *fas fuiſſe nemini maſculo.* Docet & Neronis factum (in Tacito) qui *ſuper profectione ſuâ veneraturus deos, adiit Capitolium, & Veſtæ quoque templum iniit.* Sed & Piſo (apud eumdem) *peruaſit in ædem Veſtæ.* Viri igitur intrabant, ſed non pernoctabant, neque ad intima, vt dixi, penetrabant. Ideò Metellus Pontifex, ſacra ab igne erepturus, apud Ouidium profatur:

xv. Annal.

Sacra vir intrabo, non adeunda viro.

nempe illa penetralia, & quò ſolæ Virgines ibant. In hac autem

autem æde negant ſimulacrum vllum fuiſſe. Ouidius:

Eſſe diu ſtultus Veſtæ ſimulacra putaui,
Mox didici curuo nulla ſubeſſe tholo.

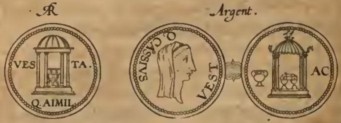
Simile in Græciâ. Pauſanias: Παρελθοῦσι δὲ ἐς τὸ τῆς Ἑστίας, In Corint.
ἄγαλμα μὲν ἐστιν οὐδὲν, βωμὸς δὲ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ θύουσι: *Progredientibus in Veſtæ, ſimulacrum nullum occurrit, Ara tantùm, & in eâ Veſtæ ſacrificant.* Cauſſam Faſtorum ille conditor reddit:

Ignis inextinctus templo cælatur in illo,
Effigiem nullam Veſta nec Ignis habent.

Quæ vt ita ſint, tamen Veſtæ imago paſſim in Nummis aut Statuis expreſſa, hodieque exſtat. Plinius [2] ſedentem effingi ſolitam oſtendit, à ſtabilitate: ſed Nummi hoc amplius, & ſedentem exprimunt, & alterâ manu facem, alterâ diſcum ſiue pateram libatoriam præferētem: cum inſcriptione, VESTA. P. R. QVIRITIVM. De Face, ad ignem pertinet: de Diſco, ad ſacrificia ſollenniter & perpetim oblata. Suidas Tympanum ei tribuit: neſcio an in veteribus ſpectionibus obſeruatum. Γῆς ἄγαλμα, inquit. γυναῖκα πλάττουσι τὴν Ἑστίαν, οἱονεὶ τὴν γῆν τύμπανον βαστάζουσαν, ἐπειδὴ τοὺς ἀνέμους ἡ γῆ ὑφ' ἑαυτὴν συγκλείει: *Terræ effigies. mulierem formant Veſtam, tamquam Terram, Tympanum præferentem: quoniam ventos terra intra ſe concludit.*

NOTÆ.

1. Rotundam olim & nunc fuiſſe.] *Docent Nummi, vt iſti, atque alij plures.*

2. Sedentem effingi ſolitam.] *Crebrò. ſed etiam ſtantem: & figuras aliquot è Nummis vide.*

CAPVT IIII.

Aliud ab Auguſto Veſtæ templum. item de Regiâ, & Atrio Veſtæ.

ATQVE hoc Veſtæ igitur templum: éſtne aliud? aliud, Falſum, & Verum. Falſum, quod antiquarij hodie adtribuunt, ad Tiberim, iuxta Forum Piſcarium, ſub Auentino. Ædicula exſtat, formâ rotundâ, & extra murum interiorem columellę XVIII. velut porticum formant. Quia rotunda, quia extra pomœrium Romuli, faciunt veterem illam Numæ eſſe. Falli arbitror. nec aſſertor huic opinioni, in iſto quidem loco, erit: & quis neſcit aliorum quoque Deorum templa ſæpè eâ formâ fuiſſe? Quod autem extra Romuli pomœrium: valdè quidem. etiam extra Numæ: ſed antè docuimus, hanc veram à nobis deſcriptam, item extra finitionem illam fuiſſe. Ergo hæc valeat: altera eſt vera, & à me eruenda, in Palatio collocanda. Ouidius in extremâ Metamorphoſi palàm de eâ:

Veſtaq; Cæſareos inter ſacrata penates,
Et cum Cæſareâ tu Phœbe domeſtice Veſtâ.

Viden' duo numina in Palatio dicata, Veſtam & Apollinem? Quod idem poëta clariùs etiam, in Faſtis: Lib. IV. extremo.

Aufert Veſta diem. cognati Veſta recepta eſt
Limine: ſic iuſti conſtituere patres.
Phœbus habet partem, Veſta pars altera ceſſit:
Quod ſupereſt illis, tertius ipſe tenet.

Diem quartum Kalendarum Maij, inquit, *Veſta aufert.* Quare? ſúntne tunc Veſtalia? non illa priſca quidem,

quæ incidunt in quintum Idus Iunij, ipſo Ouidio atte-
Lib. VI. ſtante, & marmoreis Faſtis. Nam in his hodie inſculptum eo die legitur, VEST. NF. PR. quod ſignificat, VESTALIA. NEFAS PRÆTORI. Prior autem ille dies iiſdem Faſtis in Aprili non ſignatur: quia nouellus, & dedicationis modò index. Nam Auguſtus, cùm omnino in Palatio habitare vellet, & mos tamen ac cerimonia haberet Pontificem Max. in domo publicâ, iuxta Veſtæ, habitare: ipſe Veſtam potiùs ad ſe tranſtulit, & Sc. partem domus ſuæ publicauit, atque alteram illi conſecrauit. Ouidius notat, Patres ita cenſuiſſe: qui ſcilicet proni tunc valdè in Principum deſideria ſiue affectus. Et poëta quidem clariſſimè: ſed & in aliis ſcriptoribus ſunt quæ eò ducant.
Lib. LIV. Dio ſcribit: Ἐπειδή τε τοῦ Λεπίδου μεταλλάξαντος ἀρχιερεὺς ἀπεδείχθη, οὔτ' οἰκίαν τινὰ δημοσίαν ἔλαβεν, ἀλλὰ μέρος τι τῆς ἑαυτοῦ, ὅτι τὸν ἀρχιερέα ἐν κοινῷ πάντως οἰκεῖν ἐχρῆν, ἐδημοσίωσε: *Poſtquam Lepido mortuo Pontifex Max. deſignatus eſt* (Auguſtus) *nullam domum publicam accepit, ſed partem ſua, quoniam omnino Pontificem in publico habitare oportebat, publicauit.* Imò non partem tantùm, ſed mox to-
Lib. LV. tam. Ita enim idem ſcriptor: Ὁ δὲ Αὔγουστος τὴν οἰκίαν οἰκοδομήσας, ἐδημοσίωσε πᾶσαν, εἴτε διὰ τὴν συντέλειαν τὴν παρὰ τοῦ δήμου οἱ γενομένην, εἴτε ὅτι ἀρχιερεὺς ἦν, ἵν' ἐν τοῖς ἰδίοις ἅμα καὶ τοῖς κοινοῖς οἰκοίη: *Auguſtus domum cùm exædificaſſet, totam publicauit: ſiue quia collato ære à populo ſtruxerat, ſiue quia Pontifex Max. cùm eſſet, vt in propriis ſimul & publicis ædibus habitaret.* Secunda cauſſa veriſſima eſt. Sue-
Cap. XLVI. tonius, de Iulio Cæſare: *Habitauit primò in Suburrâ, poſt autem Pontificatum max. in Sacrâ viâ, domo publicâ.* Agnoſcíſne *Domum publicam* in Pontifice? & quidem

Sacrâ

Sacrâ viâ, non procul à Veſtâ? Etſi Regis Sacrificuli domus fuiſſe etiam videtur propior, quam ipſam Veſtalibus Auguſtus dono dedit. Ita enim Dio ibidem narrat, & ſubdit: *Τὴν μέντοι τοῦ βασιλέως τῶν ἱερῶν* (ita hæc legenda) Lib. XIV. *ταῖς ἀειπαρθένοις ἔδωκεν, ἐπεὶ ὁμότοιχος ταῖς οἰκήσεσιν αὐτῶν ἦν*: *Et tamen illam domum, quæ Regis ſacrorum erat, Virginibus Veſtæ dono dedit; quoniam ædibus earum* CONTIGVA *hærebat*. De quâ domo *Regis*, in Feſto aliquid legas, *Viâ Sacrâ*, & inibi fuiſſe. An quia ipſam *Regiam*, exemplo Numæ, incoluit: an quia in vicino? De Regiâ quidem, Ouidius:

Hic locus eſt Veſtæ, qui Pallada ſeruat, & ignem:
Hîc fuit antiqui regia PARVA *Numæ.*

Meminit Cicero: *Nuper quidem ad Regiam me penè confecit*. Pro Mil. Horatius: Lib. I. Odar.

Vidimus flauum Tiberim, retortis
Littore Etruſco violenter vndis,
Ire deiectum monumenta Regis
Templaq́ Veſtæ.

Ibi Scholiaſtes: *Regiam dicit Numæ Pompilij, qui ad Veſtæ ſuam habuit Regiam*. P. Victor, in deſcriptione Vrbis: *Regia Numæ, & Templum Veſtæ*. Ibidem & *Atrium Veſtæ*; quod Regiæ huic adiunctum. etſi Ouidius confundere videatur:

Hic locus exiguus, qui ſuſtinet atria Veſtæ,
Tunc erat intonſi regia magna Numæ.

Nempe & ille locus pars Regiæ erat: non ipſa illa tota. Hoc Atrium Virginum habitationi ſeruiebat, vt Regia propriè dicta Pontificum. Agellius: *Virgo Veſtalis ſimul eſt capta, & in atrium Veſtæ deducta:* ſicut nupta in Lib. I. cap. XII.
domum.

domum. Plinius: *Virgines cùm vi morbi Atrio Veſtæ coguntur excedere, matronarum curæ cuſtodiæq́; mandantur.* Obſerua igitur illîc egiſſe: ſed vi morbi exiſſe, quia locus ſcilicet parum laxus, nec ægrorum curæ. Etſi maior tamen, iam ab Auguſto, Regiâ etiam, vt dixi, iis conceſsâ: ſed neque ſic amplus.

CAPVT V.

Veſtales ſacerdotes, Virgines captas. quo æuo? quo numero?

SATIS de ipsâ Deâ, & templo: de miniſterio alioque eius cultu videamus. Miniſtræ Veſtales fuêre, atque eæ Virgines. In Ouidio duplex cauſſa. Prior, quòd Iuno & Ceres, ſorores Veſtæ,

Vtraque nupſerunt: ambæ peperiſſe feruntur:
Reſtitit impatiens de tribus vna viri.

nempe hæc Veſta. Ergo,

Quid mirum, virgo ſi virgine læta miniſtrâ,
Admittit caſtas in ſua ſacra manus?

Altera cauſſa, quòd Veſta Ignis, qui nihil gignit,

Nataq́; de flammâ corpora nulla vides.
Iure igitur virgo eſt, quæ ſemina nulla remittit,
Nec capit: & comites virginitatis amat.

Cicero & duas alias dedit: *Veſtæ colendæ*, inquit, *virgines præſunt, vt aduigiletur faciliùs ad cuſtodiam ignis: & ſentiant mulieres, in naturâ feminarum omnem caſtitatem peti.* Aduigilent faciliùs. quare? quia liberæ à viro, prole, aliis curis. Caſtitatem peti. quomodo? cùm virgines placere Diis vident, ipſæ, pro parte ſuâ quæque, ſint

ſint caſtæ. Alij libri, *pati* habent, non *peti*. Tum mallem, *mulieres, naturam*. Poteſt & ab exemplo eſſe. nam Plutarchus ſcribit, *in Græciâ quoque, vt Athenis & Delphis, & ſicubi ſeruatur æternus ignis, præeſſe ſi non Virgines, tamen Viduas & à viro caſtas.* Eius ergô Romæ obtinuit, vt paruæ & tenerâ ætate caperentur, certæ pudicitiæ, & vitij expertes. Labeo Antiſtius ſcripſit, *minorem quàm annos ſex, maiorem quàm annos decem natam, capi fas non eſſe.* Prudentius aſpicit: 11. contra Sym.

Ac primùm paruæ teneris capiuntur in annis,
Antè voluntatis propriæ quàm libera ſecta
Iuſta maritandi condemnet vincula ſexus.

Et Auguſtus, apud Suetonium: *Cùm in demortuæ Veſtalis locum aliam capi oporteret, ambirentq́; multi ne filias in ſortem darent; adiurauit, ſi cuiuſquam neptium ſuarum ætas competeret, oblaturum ſe fuiſſe eam.* De ætate, palàm vides: & hoc quoque, ægrè parentes in hanc velut cuſtodiam, & adactam virginitatem, ſuas dediſſe. Etſi multæ tamen non erant, nec crebræ iſtæ lectiones. Nam Numa in vniuerſum quattuor eas inſtituit, cepitque: *Geganiam, Veraniam, Canuleiam, Tarpeiam*: vti nomina hæc à Plutarcho produntur. Duas deinde alias Seruius Tullius addidit, vt Plutarchus; ſiue ante eum potiùs Tarquinius Priſcus, vt Dionyſius adſerit. & addit, *ad ſuam ætatem eum numerum ſic manſiſſe.* Quò fortaſſe Valerius reſpexit, cùm de hoc Tarquinio: *Dilatauit imperij fines, cultum deorum nouis ſacerdotiis auxit.* Neque enim legere memini, de aliis ab eo ſacerdotibus inſtitutis. Ceterùm de numero iſto, etiam Feſtus: *Sex Veſtæ ſacerdotes conſtitutæ ſunt, vt populus pro ſuâ quiſque parte*

Cap. xxxi.

parte haberet miniſtram ſacrorum: quia ciuitas Romana in ſex eſt diſtributa partes, in primos ſecundoſq́, Titienſes, Ramnes, Luceres. Vnus Ambroſius aliter, qui ſepteni

Epiſt. 11. contra Sym. eas facit. *Quot tamen illis Virgines præmia promiſſa fecerunt?* (puto, *ferunt*, legendum) *vix ſeptem Veſtales*

1\. *capiuntur puellæ.* An tamen [1] non *ſex* potiùs ibi reſcribendum?

2\. [2] an Auguſtum, qui pleraque ſacerdotia numero, etiam Veſtale hoc cenſemus auxiſſe? Aliud quod ſuſpicer non habeo. nam quod quidam prætendunt aut excuſant, *Veſtalem maximam* extra ſenarium illum numerũ fuiſſe, ab Ambroſio autem includi: quis dicit? aut quę ratio eſt? Quin vel maximè ea Veſtalis, & in miniſterio ſacrorum ſolâ ætate antecedens.

NOTÆ.

1. Non *ſex* potiùs ibi reſcribendum.] *Dubito, nec temerè fecerim. nam & Ambroſius voculam* vix *addidit, quaſi negantē, certè minuentem. Sunt etiam Nummi Fauſtinæ Auguſtę, quę vxor M. Antonino Philoſopho fuit: in quibus ſex ſacrificantes Virgines ad aram, & vna paruula ſeptima. quam ſuſpicantur diſcipulam eſſe, & nondum legitimam ſacerdotem: ideoque ſcitè & cautè Ambroſium dixiſſe,* Vix ſeptem. *At ecce ſunt, qui Puerũ hunc faciunt, & ſacrorũ camillum: & ſanè difficile, certò ex Nummis arbitrari. Etiam C. Antonius Hopperus, magni illius Prę ſidis filius, antiquitatum harum peritus, addubitabat an Veſtales eſſent, ob templi formam: quę non rotunda, ſed angularis conſpicitur. aliter, quàm in reliquis de Veſtâ Nummis. Sed & alij exſtant* Lucillæ *inſcripti, ſub id ęui, vbi ſex tantùm Virgines comparent, nullâ illâ minore adſtante. Itaque iterùm ad incertum redigimur: ſed Nummi ſunt iſti. vide.*

2\. An

Fauſtinæ. Æ. *Lucillæ.* Æ.

2. An Auguſtum.] *Neque id ſedere omnino poteſt. cùm Plutarchus, poſt ſex enumeratas, addat:* Καὶ διατηρῆσαι μέχρι χρόνων τούτων τὸ πλῆθος: & ſeruaſſe, vſque ad ſua tempora, eum numerum. *Si ad ſua, id eſt Traiani, quomodo Auguſtus auxerit?*

Capvt VI.

Alia in capiendo ſpectata, ſeruatáque. Sortem, aut Oblationem, interueniſſe.

Qvot captæ fuerint, vidimus: nunc & Modum capiendi colluſtremus. Hoc enim verbo ſollenniter vtebantur: cauſſamq; dat Agellius: *Capi virgo proptereà dici videtur, quia Pontificis maximi manu prehenſa, ab eo parente, in cuius poteſtate eſt, veluti bello capta abducitur.* Cepit primas ipſe Numa: &, vt Dionyſius ait, *ius deinceps capiendi voluit apud Reges eſſe.* At pulſis Regibus, Pontifex maximus in locum venit: ſed non liberâ prorſus electione, legibusque ſuis adſtrictâ. E quibus *Papia* fuit (in Agellio) *quâ cauetur, vti Pontificis maximi arbitratu, virgines è populo viginti legãtur: ſortitióque in concione ex eo numero fiat: & cuius virginis ducta erit, vt eam Pontifex max. capiat, eaq; Veſtæ fiat.* Lib. I. cap. XII. Ait primùm, *Pontificis arbitratu legi.* quo ſenſu? nempe

 vt

vt ius probandi reiiciendique ipſe habeat, & ſitne idonea
diiudicandi. Nam non Ætatem ſolùm, ſed Genus, Cor-
pus, quæque adhærent, inſpici ſolent, & vt omnia apta
honeſtaque miniſterio eſſent. In Genere quidem, ne, *cu-
ius parentes, alter ambóve ſeruitutem ſeruiſſent: aut in
negotiis ſordidis diuerſantur.* Item excuſari, *cuius pater
Flamen, Augur, Quindecimuir, aut Septemuir, aut Sa-
lius eſt:* & talia minuta, quę in Agellio legas. In Corpore,
*ne linguâ debili, ſenſúve aurium diminuta, aliáve quâ
corporis labe inſignita ſit.* Quæ adhærent: *vt patrima ſit
& matrima, vt ne emancipata ſit:* & talia, dicto loco vi-
denda. Sequebatur in lege, *Virgines viginti.* Magno ſatis
numero, ad vnam dumtaxat capiendam: ſed cauſſa eſt,
vt ſors leuior accidat, ſparſa ſic per plures. Addit; *E po-
pulo.* Toto, inquam, populo, non è patriciis tantùm, ſed
& plebeiis. Imò verò Auguſti æuo, præter legem morem-
Lib. LV. que veterem, etiam ex libertinis captæ. Dio Caſſius: Ἐπει-
δή τε οὐ ῥᾳδίως οἱ πάνυ εὐγενεῖς τὰς θυγατέρας ἐς τὴν τῆς Ἑστίας ἱε-
ρατείαν ἐπεδίδοσαν, ἐνομοθετήθη καὶ ἐξ ἀπελευθέρων γεγεννημέ-
νας ἱερᾶσθαι: *Quoniam haud promptè ij qui planè nobiles
erant, filias ſuas ad Veſtale ſacerdotium darent, Lege ſta-
tutum eſt etiam è libertinis natas poſſe capi.* Sequitur,
Sortitionem in concione fieri. In concione, comitiis, puto,
Curiatis: vt coram teſtibus res fieret, & dignitas ſacerdo-
tio adcreſceret dignitate actionis. Sortitio autem adhibi-
ta, vt quaſi diuinitus legi excerpique è pluribus talis vi-
deretur. Facit huc Suetonij illud ſuprà, *Ambirentq́; multi
ne filias in ſortem darent.* Tangit & Sortem Dio, poſt
ſuperiora illa verba, additque; *cùm ſortitio facta eſſet,
Libertinam nullam tunc ductam.* Nec tamen ſemper ad
Sortem

Sortem ventum: Oblatio locum habebat, & talis(ſi apta) præferebatur. In Agellio: *Siquis honeſto loco natus adeat Pontificem maximum, atque* OFFERAT *ad ſacerdotium filiam ſuam, gratia Papiæ legis per Senatum fit.* Omittitur ſcilicet, S C. interueniente, ſortitio. Vox Auguſti huc ſpectabat, *Si neptium ſuarum competeret ætas*, OBLATVRVM *ſe fuiſſe eam.* Taciti item narratio: *Rettulit Cæſar* (tamquam Pont. maximus) *capiendam Virginem in locum Occiæ: egitq́; grates Fonteio Agrippæ, & Domitio Pollioni, quòd* OFFERENDO *filias, de officio in rempublicam certarent.* Addit deinde in ipsâ oblatione electionem & arbitrium: & *prælatam Pollionis filiam, non ob aliud, quàm quòd mater eius in eodem coniugio maneret:* id eſt, vniuira eſſet. quæ ipſa ſpecies aliqua caſtitatis. Habet deinde lex, *Eam Pontifex max. capiat.* Atque ipſa verba ſollennia, ex libro primo Fabij Pictoris, recenſet illuſtris Noctium ſcriptor: SACERDOTEM. VESTALEM. QVÆ. SACRA. FACIAT. QVÆ. IOVS. SIET. SACERDOTEM. VESTALEM. FACERE. PRO. POPLO. ROMANO. QVIRITIBVS. VTI. Q. QVÆ. OPTVMA. LEGE. FOVIT. ITA. TE. AMATA. CAPIO. Adiicit Agellius: A MATA *inter capiendum à Pontifice max. appellatur, quoniam quæ prima capta eſt, hoc fuiſſe nomine traditum eſt.* Sed vbi prima capta? Si Romæ, & à Numâ: Plutarchus redarguit, qui quattuor nominat, nec vllam inter eas *Amatam.* Sin Albæ, aut Lauinij; hoc neſcio, & in medio relinquo.

Caput VII.

Diſciplina captarum: gradatio & adſcenſus: tempora miniſterij: & Virgo Maxima.

Sed iam igitur captæ, & ſic puellæ ac teneræ: quid deinde? Diſciplina ſequitur, & quomodo ad miniſteria ſua factæ. Deducebantur in Atrium Veſtæ, atque ibi à ſenioribus ad ritus & cerimonias omnes (pluſculæ erant) inſtructę. Nam in tres velut claſſes, etſi paruus hic numerus, diuidebantur: Diſcentium, Exercentium, Docentiumque. Seneca, De Vitâ Beatâ: *Virginum Veſtalium more, quæ annis inter officia diuiſis, diſcunt facere ſacra, & cùm didicerint, docent.* Dionyſius etiam diſtinctiùs: *Tempus tricennale manere eas oportet, caſtas & à nuptiis vacuas, ſacra ex more facientes. quo tempore decem annos diſcere debent, decem ſacris operari, decem docere.* Pulchra diuiſio: & eadem alibi in Plutarcho. Itaque non niſi xxx. annos obligabantur, & poſt id tempus licitum nubere, haud peſſimâ adhuc ætate. Nam pone ab anno VII. (id licebat) ingreſſam: ergo anno XXXVII. fas virum quærere, & ætate etiam frui. Ambroſius hoc irridet: *Qualis eſt iſta non morum pudicitia, ſed annorum? quæ non perpetuitate, ſed ætate præſcribitur?* Ergo & interdum nubebant. vt illa in Prudentio:

Cap. xxix.

An ſeni ger. ſit Reſp.

Nubit anus veterana, ſacro perfuncta labore.

etſi antiquitus obſeruatum, infauſtas ferè & parum lætabiles eas nuptias fuiſſe. Sed, vt dixi, non niſi triginta annis obligabantur: antè autem nefas excedere. Ideò Symmachus, vt Pontifex, Veſtalem quamdam increpat: *Diceris ante*

Lib. IX. epiſt. CXII.

ante annos legibus definitos Veſtali ſecretò velle decedere; nondum credo rumori, ſed aſſertionem tuæ vocis exſpecto. Hoc illam tunc ſub Chriſtianis Principibus auſam opinandum eſt, noſtrę religionis zelo ſiue velo: ſed olim ſilendum manendumque, aut in mundo pœna erat. An eadem autem annorum terminatio Albæ, vnde oriundum hoc ſacerdotium? Dionyſius abnuat, ſi verba eius germana, de Iliâ: Πενταετοῦς δὲ οὐκ ἐλάττω χρόνον ἔδει ἁγνὰς διαμεῖναι γάμων: *Quinquennio autem, nec minus, oportebat à nuptiis caſtas manere.* Itáne quinquennio tantùm? vanitas: imò πεντηκονταετοῦς, *quinquaginta annos*, in Dionyſio legendum, vt lex Albana paullo durior Romanâ etiam fuerit. quod Liuius ſubindicat, qui tradit de hac ipsâ Iliâ, *perpetuâ virginitate ſpem partus ei ademptam:* & item Zonaras, qui, παρθένον διὰ βίου, *virginem perpetuam* dicit. Conſideretur. ego obſeruo, pleraſque ad vltimam ætatem in ſacerdotio perſeueraſſe: & exemplum in Tacito, de Occiâ: quam ſcribit, *ſeptem & quinquaginta per annos, ſummâ ſanctimoniâ, ſacris Veſtalibus præſediſſe.* Ergo xx. circiter annos manſit, vltra ſuum tempus. Quod *Præſediſſe* ait, non traho ad dignitatem, & quaſi *Maxima* fuerit (vix anni illi admittant:) ſed omnes *Præſidere* ſacris, itemque *Antiſtites* vel *Antiſtitæ* dicuntur. Liuius apertè, de omnibus: *vt aſſiduæ templi antiſtites eſſent.* & Symmachus: *Primogeniæ dudū apud Albam Veſtalis antiſtitis.* Etſi ordo tamen inter eas fuit, ſed miniſterij & ætatis. Vna enim quæ vetuſtiſſima, *Maxima* dicebatur. Ad ætatem, inquam, id referendum. atque ita Ouidius:

Lib. I. (Dionysius) — Lib. IX. (Symmachus) — IV. Faſtor. (Ovidius)

Igne cremat vitulos, quæ NATV MAXIMA *virgo eſt.*

Sueto-

Cap. LXXXIII. Suetonius, Iulio: *Teſtamentum eius demandatum virgini Veſtali Maximæ.* Cap. VII. Idem, in Domitiano: *Damnatam ab eo Corneliam virginem Maximam:* quæ malè in Plinij epiſtolis, *Cornelia Maximilla.* Lib. IV. Epiſt. XI. In lapidibus ſępe: V. V. MAXIMÆ. quod eſt, *Virgini Veſtali Max.* Lib. LIV. Quæ ipſa Dioni ἡ πρεσβεύουσα: & Tacito, XI. Annal. *Veſtalium vetuſtiſſima* nominatur.

CAPVT IIX.

Munera earum, primúmque tutela Ignis. Perpetuum hunc fuiſſe: ſi deſiiſſet, pœna Virginum & flagra: iterúmque inſtauratio.

NVMERVM, *Capturam, Diſciplinam, Ordinem,* habemus: ad *Munia* earum trãſeamus. Neque enim vacuæ vmquam aut feriatæ habitæ: ſed plures frequentesq́ue operæ, & mireris tam paucas ſuffeciſſe. Tria præcipua, in quibus deditæ: *Vigilare, Adſeruare, Sacrificare.* Vigilia ad Ignem ſpectauit, quem ſine intermiſſione ali opus, & reparari. Itaque *Æternum* ſiue *Sempiternum* dicebant. II. De Legib. Cicero: *Virginesq́; Veſtales in Vrbe cuſtodiunto ignem foci publici.* SEMPITERNVM. Silius:

Et vos Virgineâ LVCENTES SEMPER *in arâ*
Laömedonteæ Troiana altaria flammæ.

Florus, de Numâ: *In primis focum Veſtæ virginibus colendum dedit, vt ad ſimulacrum cæleſtium ſiderum cuſtos imperij flammâ vigilaret.* Vult, ſicut ſidera æternùm lucent, ſic debere, virginum aſſiduâ curâ atque operâ, hunc Ignem. Atque ita erat. Nam ignis σβεσθὲν (ait Dionyſius) ὑπὲρ ἅπαντα τὰ δεινὰ Ῥωμαῖοι δεδοίκασιν, ἀφανισμοῦ τῆς πό-

λεως

λεως σημεῖον ὑπολαμβάνοντες, ἀφ' ἧς ποτ' ἂν αἰτίας γένηται: *Exſtinctionem, ſuper omnia grauia & timenda, Romani timent: interitus aut imminutionis Reipublicæ id ſignum interpretantes, à quacumque tandem cauſſâ euenerit.* Liuius cum eo: *Plus omnibus aut nunciatis peregrè, aut viſis domi prodigiis, terruit animos hominum ignis in æde Veſtæ exſtinctus.* Et miſeras Virgines, ſi eueniſſet. Nam *ignis Veſtæ* (ait Feſtus) *ſiquando interſtinctus eſſet, verberibus afficiebantur à Pontifice.* Sed pudore virgineo tamen ſaluo, *in loco obſcuro, & velo medio interpoſito*, vti Plutarchus notauit. Exempla autem huius caſtigationis in hiſtoriâ. vt Valerio: *P. Licinio Pontifici maximo virgo Veſtalis, quia quâdam nocte parum diligens ignis æterni cuſtos fuiſſet, digna viſa eſt quæ flagro admoneretur.* In Liuio: *Ignis in æde Veſtæ eſt exſtinctus, cæſaq́; flagro Veſtalis, cuia cuſtodia noctis eius fuerat.* Nota de *Flagro* vtrobique: quę ſeruilis caſtigatio. nota etiam de *cuſtodiâ eius noctis*, vt per vices iuiſſe videatur, & ſingulæ ſuis noctibus dumtaxat excubaſſe. Quòd ſi autem exſtinctus; ſua & certa ratio accendendi iterùm erat: quam Dionyſius alibi ſe dixiſſe profitetur: ſed nempe in libris, quos fatum inuidit. Eſt ea tamen in Feſto: &, *Mos erat*, inquit, *tabulam felicis materiæ tamdiu terebrare, quouſque exceptum ignem cribro æneo Virgo in ædem ferret.* Quam rationem eliciendi ignis Simplicius in Ariſtotelem etiam agnoſcit: Ἀπὸ ξύλων δὲ πῦρ ἐκβάλλουσι, θάτερον τῶν ξύλων, ὡς τέρετρον, ἐν θατέρῳ περιστρέφοντες: *Ignem è lignis excutiũt, alterum lignorum,*[1] *tamquam terebram, in altero circumuertentes.* Tangit & Iſidorus Peluſiota: & hodie adſiduè vſurpant occidui orbis Indi. Similem cerimoniam Græ-

Lib. xxviii. — Lib. i. cap. i. — Lib. xxviii. — III. De Cælo. — I. — Lib. ii. epiſt. x.

cis fuiſſe, Plutarchus tradit: ſed paullo diuerſam. Nam ſiquando ſacer ibi ignis deuixit, *negant eum fas eſſe ex alio igne accendi, ſed nouum parandum eliciendúmque ex ipſo*
2\. *Sole. Quod faciunt*[2] *ſcaphiis ſiue vaſculis, quæ parantur ex latere Trigoni rectanguli, quod duo latera æqualia habeat: deuergunt autem ex circumferentiâ in vnum centrum. Cùm igitur Soli opponuntur, vt radij eius in ipſum centrum cogantur & implicentur, aëre attenuato, fomenta leuiſſima & ſicciſſima apponunt, quæ facillimè per renixum & reflexionem concipiant accenſum ignem.* Hæc ita alibi: Romæ, vt dixi. Addo, etiam ſine interſtinctione
Lib. I. Saturn. cap. XII. vllâ Ignis, ſolere nouum accendi, nouo anno. Macrobius: *Primâ die Martij, ignem nouum Veſtæ aris ſolent accendere, vt incipiente anno cura denuò ſeruandi nouati ignis inciperet.* Ouidius:

Adde, quòd arcanâ fieri nouus ignis in æde
Dicitur, & vires flamma refecta capit.

Vterque adducit, & argumentum hábet, pro Martio, duce olim anni: vt ſciamus annum, cùm Veſtales à Numâ inſtitutæ, nondum ſic auctum & correctum. Nam Mar-
III. Faſt. tius certè poſteà non princeps. Addit Ouidius:

Veſta quoque vt niteat folio velata recenti,
* id eſt, vetus *Cedit ab Iliacis laurea* cana focis.*

Eodem illo primo die reliqua ſcilicet innouabant, & laurus veteres tollebant, nouas ſurrogabant.

NOTÆ.

1\. Tamquam terebram, in altero circumuertentes.] *Hoc genus Igniarij Theophraſtus agnoſcit, V. de Plantis, in fine: vbi &* Terebram *è Lauru ſæpè factam oſtendit.* Πυρία μὲν, *inquit,* γίνεται ἐκ πολλῶν· δεῖται

ἄριςα δὲ ἐκ καρύου: & addit alia quædam item ligna, vt Rhamnum. Tum deinde: Δεῖ δὲ τὴν ἐσχάραν ἐκ τούτων ποιεῖν, τὸ δὲ τρύπανον ἐκ δάφνης: Igniaria è multis lignis fiunt; optima è nuce iuglande. Oportet autem receptaculum ex illis facere; at terebram ex lauru. *Hunc locum opportunè ſuggeßit vetus amicus, Hieronymus Mercurialis, litterariá omni doctriná, & ſimul (raro exemplo) medicinâ clarißimus.*

2. Scaphiis ſiue vaſculis.] *Ea ſunt ex ære, & à Vitruuio* Scaphia *item appellantur. De formá, aut formatione, obſcuriuſcula Plutarchi verba: etſi interpretatione aliquid ego alluxi. Vult autem dictum, ex circumuolutione* Trianguli, rectanguli, æquicruri (*ἰσοσκελοῦς ſic vertam) Vaſcula iſta oriri, patula supernè, & in arctum coëuntia. En figuram.*

Sicca materia vi Solis accenſa.

CAPVT IX.

Seruabant & imperij pignus, variâ interpretatione: etſi plerique ad Palladium trahant. Quid illud, vnde, vbi?

ALTERVM Munus dixi fuiſſe, *Adſeruare*. Quid autem? arcanum IMPERII PIGNVS, vt appellabant. Lib.xxvi. Liuius: *Veſtæ ædem petitam, & æternos ignes, & conditum in penetrali fatale imperij pignus.* Lucanus: Lib.ix.

— in abſtruſo pignus memorabile templo.

vi.Faſt. Ouidius:

Vidimus Iliacæ transferri pignora Veſtæ.

iii. Controu. lib. i. Seneca pater: *Veniet ad colendum Romani imperij pignus carnificis manu inceſta?* Quid autem pignus iſtud & cuiuſmodi fuerit, in arcanis habebant: & ideò variant auctores. Dionyſius ait: Εἰσὶ δέ τινες οἵ φασιν ἔξω τοῦ πυρὸς ἀπόρρητα τοῖς πολλοῖς ἱερὰ κεῖσθαι τινὰ ἐν τῷ τεμένει τῆς θεᾶς, ὧν οἵτε ἱεροφάνται τὴν γνῶσιν ἔχουσι καὶ παρθένοι: *Sunt qui aſſerant, præter ignem, arcana & multitudini non efferenda ſacra, in deæ templo eſſe depoſita, quorum Pontifices notitiam habeant, itemq́; ipſæ Virgines.* Addit ſignum huic rei certum, quòd cùm templum olim arderet, L. Metellus Pontifex, trepidantibus Virginibus, irrupiſſe in ardens penetrale dicitur, & Sacra è flammis eripuiſſe: id quod ſubſcriptum ſtatuæ eius in Capitolio legebatur. Iterumque Dionyſius: *Huic rei confeſſæ, addunt coniecturas ſuas. alij ſeruari ſacrorum partem è Samothraciâ, quæ Dardanus Troiam, Æneas in Italiam aduexerit: alij cælo delapſum Palladium, quod verum idem Æneas adſportarit.* nam

nam falſum & adſimilatum Achiuos furto ſuſtuliſſe. Hæc ille: videamus. Prima opinio de *Sacris Samothracum*, quæ & in Plutarcho expreſſa: *cenſere quoſdam, deos* In Camillo. *Samothracum hîc condi:* [1] quos cum Penatibus alij con- 1. fundunt. Videaturque Tacitus in hac parte, vbi de Neroniano incendio: *Numæ regia, & delubrum Veſtæ,* xv. Annal. *cum Penatibus populi Romani exuſta.* quaſi Penates ecce illîc aſſeruati. Sed poteſt & aliter capi, vt Veſtæ delubrum, itemque Penatium templum, haud procul inde in Veliâ, ſint exuſta. Altera opinio, de *Palladio*, quæ in vulgus maximè recepta eſt, & nobile illud fecit ac decantatum. Quid appellamus? [2] Palladis minutam effigiem, 2. Græcanicâ ſermonis formâ. Euſtathius: Τὰ τῆς Πάλλαδος In 1. Iliad. εἴδωλα, Παλλάδια, τοῖς παλαιοῖς ὀνομάζονται: *Palladis imagines Palladia antiquis appellantur.* Multa ſuper iſto multi: Apollodorus intellegendo ſufficiet. *A cælo hoc de-* III. Bibl. *lapſum eſt, & Ilo regi traditum. Erat autem magnitudine tricubitale: habitu quaſi ingredientis: dextrâ haſtam ſublatam præferebat, ſiniſtrâ fuſum & colum.* Exſtant in gente Iuliâ Numi, quibus Æneas inſculptus viſitur, ſiniſtrâ Anchiſem humeris tolerans, dextrâ Palladium iſtud geſtans. Itaque plurium, vt dixi, hæc opinio. Liuij, vt apparet: *Quid de æternis Veſtæ ignibus,* SIGNOQVE, *quod* Lib. v. *imperij pignus cuſtodiâ eius templi tenetur, loquar?* Signo, nempe hoc Palladis. Lucani certè:

— nulliq́ue adſpecta virorum
Pallas, in abſtruſo pignus memorabile templo.

Obſerua, *nulli virorum:* ſolis ergo Virginibus fas videre. Idem poëta, de Veſtali:

Troianam ſoli cui fas vidiſſe Mineruam. Lib. I.

 Sed

Sed nec Pontifici Maximo fas: etſi eſſe ſciebat & coli: ex Dionyſio ſuprà adſtructum. Itaque nec inpune Metello fuit vidiſſe, vt ſeruaret. Plinius: *Metellus orbam luminibus exegit ſenectutem, amiſſis incendio, cùm Palladium raperet ex æde Veſtæ.* Ceterùm & Cicero in hac ſententiâ:
Phil. XI. *Qui* (Brutus) *ita conſeruandus eſt, vt id ſignum quod de cælo delapſum Veſtæ cuſtodiis continetur: quo ſaluo ſalui ſumus futuri.* Nam ait, *de cælo lapſum.* Propertius:
Lib. IV. Eleg. IV. *Palladis exſtinctos ſiquis mirabitur ignes,*
Ignoſcat, lacrymis ſpargitur ara meis.

Vbi & ipſum cultum ignium Palladi adſcribit. Sicut in Martyrologiis quibuſdam noſtris, *Daria ſcribitur Mineruæ ſacerdos* fuiſſe: quæ aliis ſimpliciter eſt *Veſtalis.*
Camillo. Tertiam opinionem licet addere, ex Plutarcho: *Qui plus in his rebus volunt ſapere, duo Dolia haud magna recondi aiunt. atque vnum ex iis plenum eſſe, obſignatumq; alterum vacuum. vtrumque tamen ſolis virginum oculis vſurpandum.* Quæ dant & capiunt lucem è Lampridio, in Eligabalo: *Qui penetrale,* inquit, *ſacrum auferre eſt conatus. cumq; Seriam* (ſiue Dolium) *quaſi veram rapuiſſet, quam Virgo Maxima falſam monſtrauerat. atque in eâ nihil repperiſſet, applоſam fregit.* Sed idem Lampridius an non ſubindicat in ipsâ Seriâ Palladium hoc fuiſſe? Nam de eodem principe, an pecude, ait: *Signum quod Palladium eſſe credebat, abſtulit.* Incerta hæc igitur: & bono religioſoque animo Dionyſius; *Ego,* inquit, *adſeruari à Virginibus non Ignem ſolùm, ſed & Sacra quædam vulgo incognita, multis indiciis colligo: ſed quæ iſta ſint, neque me, neque alium qui religiosè deos & diuina colit, inquirere curiosè oportere arbitror.* Atque ipſi ſanè Roma-

Romani velabant,ſi non vetabant. Itaque in operto habebant, in adyto & Penetrali, quod *Penum* vocabant. Feſtus: *Penus vocatur, locus intimus in æde Veſtæ tegetibus ſeptus: qui certis diebus circa Veſtalia aperitur. Ij dies religioſi habentur*. De eodem etiam Lampridius: Impius ille Eligabalus *Penum Veſtæ, quò ſolæ Virgines, ſoliq́; Pontifices adeunt, irrupit*. Ergo & Pontifices? apparet, ſed non vt viderent. Adire, hoc ſatis iis fuit. Sed nónne ipſe Eligabalus, exemplo omnium Principum, tunc Pontifex maximus? certè, & Numi centeni dicunt. Quid ergo Lampridi culpas? hactenus non potes, niſi quòd abſtulit tamen, & conatus videre. Nefas. atque ita Herodianus, vt prodigioſam rem narrat: quòd Commodi imperio *Veſtæ templum arſerit, & nudũ viſum ſit Palladium, quod Romani & colunt maximè & celant: viſum, dico, tunc primùm poſt allatũ ab Ilio in Italiam*. Legas, & hæreas. ergóne *tunc primùm*? Atqui & à Metello Pontifice raptum ex incendiò, & cõſpectum vnà dicas (vnde enim oculi aliter amiſſi?) & in Dione ſcriptum, ſub Auguſto *Veſtam arſiſſe, & Virgines Palladium extuliſſe, ac poſuiſſe in domo Auguſti*. Sed dicere licet ac credere, *nudum* non viſum, quod in Herodiano erat; ſed velamento ſuo, ſiue Seriâ, obductum. Ac talis fortaſſe in Statio ſenſus, & alluſio: vbi Tydeus Palladi vota faciens, ait; Lib. I. Lib. LIV.

Peruigilemq́; focis ignem longæua ſacerdos
Nutriet, arcanum non inſpectura pudorem. Lib. II. Thebaid.

Hîc Scholiaſtes vetus: *Arcanum Pudorem dicit, aut eius ſimulacrum verum, id eſt Palladium: quo quidam* (Metellus) *quondam viſo, priuatus eſt viſu: aut virginitatem eius*. Etſi magis pro verbis Statij videatur altera interpretatio

tatio de *Virginitate*, ſiue Virginal mauis dicere: atque eam partem in hoc ſigno ſemper, religione quâdam obuelatam fuiſſe. Non ita in aliis, quæ nudare, lauare, vngere ſollenne erat. Satis de Palladio. vnum ex Dionyſio ſubtexo ambiguæ vel obſcuræ notitiæ: *Nautium quemdam è comitibus Æneæ, ſacerdotem Mineruæ Vrbicæ fuiſſe, eiusq; ſimulacrum ſecum Troiâ extuliſſe.* quod, inquit, *aſſeruabant alij ab aliis ſuſcipientes, quicumq; eius gentis eſſent.* Eſtne de iſto noſtro, an alio? an iam olim dumtaxat adſeruauit ea gens, ante conditum Veſtæ templum? Etſi Cedrenus *à Romulo Martis ædem ſacratam* vult, *& in eâ repoſitum tunc Palladium.* Ouidius etiam de auctore vel aduectore Palladij ſatis incerto:

Lib. VI. — VI. Faſt. — *Diomedes

Seu genus Adraſti, ſeu furtis aptus Vlyſſes,*
Seu pius Æneas, eripuiſſe ferunt.
Auctor in incerto eſt. res eſt Romana: tuetur
Veſta, quòd aſſiduo lumine cuncta videt.

NOTÆ.

1. Quos cum Penatibus alij confundunt.] *Et Nummi ſunt, qui huc facere videntur, & Penates Veſtæ iungunt. vt iſte.*

N. Com. Imp. Æ.

2. Pal-

2. Palladis minutam effigiem.] *In Nummis ſæpè expreſſam: & hic vide.*

Num. Argent.

N. Iul. Caeſ. Æ.

Neronis Aur. et Æ.

Veſpaſ. Æ. Item Titi.

Iuliæ Piæ Æ.

Item ex reſtitutione Traiani Imp. cum hac inſcriptione IMP. CAES. TRAIAN. AVG. GER. DAC. P. P. REST.

CAPVT X.

Sacra etiam aſsidua faciebant. an & Aqua curabant? an Draconi? hæc inquiſita: & aliquid de Deo Fonte.

TERTIVM dixi Munus *Sacrificare*. Atque id adſiduum penè erat, diu noctuque. Seneca, De Prouidentiâ: *Quid porrò? non eſt iniquum nobiliſsimas Virgines ad ſacra facienda noctibus excitari, altiſsimo ſomno inquinatas frui?* Prudentius: Cap. v.

Hoc illud meritum eſt, quòd continuare feruntur II. contra
Excubias, Latij pro maieſtate PalatI. Sym.

Et [1] in Nummis paſſim Veſtalis ſacrificans, ipſo habitu 1.
quem Feſtus deſcribit: *Armata virgo dicebatur ſacrificans,*

cans, cui lacinia togæ in humerum reiecta. De quo cultu aliquid & idem Feſtus: *Suffibulum, veſtimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod in capite Veſtales, cùm ſacrificant, ſemper habent: idq́ue fibulâ comprehenditur.* De ſacrificiis autem ipſis, aut eorum ritibus, longum & tenue ſit hîc dicere: omitto. quod dubium ſit, magis inquiro. Etiámne Aquę Virgines curabant? Ex Suidâ hoc adſtruitur: Νούμας τὰς Ἑστιάδας παρθένους τοῦ πυρὸς καὶ ὕδατος τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν προσέταξε: *Numa Virgines Veſtales* IGNIS ET AQVÆ *curam habere demandauit.* Totidem ferè verbis hoc legas in Georgio Cedreno. Cur tamen alij veterum ſilent? aut quæ hæc Aquę cura? Opinor non aliã, quàm quòd Fonti Camœnarum præeſſent. exque eo ſolo aquam ad ſacra peterent. Poſſit ſanè aliquis ad Phyſiologiam referre, quaſi duo rerum principia coli Numa voluerit: ſed ad rem ritumq́ue firmandum Plutarchus nunc adhibeatur. Ait, *Numam prata & campum, vbi plurimùm cum Egeriâ verſatus eſſet, Camœnis conſecraſſe*: tum addit: Τὴν δὲ πηγὴν, ἣ καταρδεῖ τὸ χωρίον, ὕδωρ ἱερὸν ἀποδεῖξαι ταῖς Ἑστιάσι παρθένοις, ὅπως λαμβάνουσαι καθημέραν ἁγνίζωσι καὶ ῥαίνωσι τὸ ἀνάκτορον: *Fontem autem qui locum irrigat,* AQVAM SACRAM *Virginibus Veſtæ attribuiſſe, vt ex eo* COTTIDIE *haurientes purificarent & aſpergerent ſacram ædem.* Niſi hæc aqua ſit, cuius curam geſſerint, non reperio: ad cottidianam quidem lauationem illam, ſcio & Ouidium reſpexiſſe, dum de Siluiâ Veſtali ſcribit:

Sacra lauaturas manè petebat aquas:

etſi ex alio fonte ea (quippe ſub Amulio) ſumpſit. Itemque in Perſio hoc fine, *Veſtales vrnas* legas. & in Pro-

Sat. II.

per-

pertio de Tarpeiâ:

Vrgebat medium fictilis vrna caput.

Sed vt obiter addam, ille Fons Veſtalibus dedicatus, ſacer habitus, & in Deos etiam relatus, delubrum poſteà accepit. de quo Iuuenalis:

Nunc SACRI FONTIS *nemus &* DELVBRA *locantur* Sat. III.
Iudæis.

Cicero: *Fontis delubrum Maſo ex Corſicâ dedicauit.* Feſtus: *Fontinalia, fontium ſacra, vnde & Fontinalis porta.* Imò ſingularie (& ſic corrige) *Fontis ſacra.* Symmachus: *Sed enim prætereà etiam Camœnarum religio, &* SACRI FONTIS, *adnectitur:* ita malo, quàm *aduertitur,* ex ſcriptoris mente. Fuit & alia aqua Veſtę haud longinqua, Iuturnæ fons & lacus: ſed de eâ, quod huc faciat, nihil legi. Simili in ambage vel nube eſt, quod in Silueſtri Pontificis Actis quibuſdam legitur, *Draconis eum ora clauſiſſe, & pepetuo ergaſtulo mācipaſſe: cui Kalendis ſingulis à Virginibus Veſtæ ſuppeditari ſolita ſint alimenta.* Nam quis veterum tale aliquid? eoque ſperni aut abiici à magnis viris, vt falſa, video: me cunctante, an non Tertullianus huc adſpexerit, hiſce verbis: *Romæ quidem, quæ Ignis illius inextinguibilis imaginem tractant, auſpicia pœnæ ſuæ cum ipſo* DRACONE CVRANTES, *de virginitate cenſentur.* Profectò dicit & Ignem curaſſe, & Draconem: vtrumque in imagine futurorum. Neque nimis abhorream, talia quædam, præter morem veterem, nouitiâ ſuperſtitione, & cauſâ aut caſu aliquo, adſumpta: quæ ideò priſcis nec dicta. Draconem quidem vnà cum Bonâ Deâ cultum, hoc legi: ſed quid ad Veſtam? in quâ pergo.

III. De Diuinat. — Lib. I. epiſt. XIV. — I. ad Vxor. cap. VI.

NOTÆ.

1. In Nummis paſſim.] *Sacrificia & ſacrificantes exprimuntur, & item vaſa ſacrorum. vt in iſtis.*

CAPVT XI.

Præmia & priuilegia earum. Ius teſtandi, Lictor, Carpentum, aliaq; data.

MVNIA & labores vidimus: nunc iuſtè *Præmia* & honores, quibus ad illa excitatæ. Pleraque eorum Plutarchus exſequitur: & ſiquid defiet, addam. Ait: *Honores magnos Numa iis tribuit. veluti quòd viuo patre teſtari poſſint, atque alia facere ſine auctore (ἄνευ προςάτου) eo modo & iure, quo matribus trium liberorum id permiſſum. Item lictor præcedit exeuntes. Quòd ſi reo, ad ſupplicium qui ducitur, fortuitu factæ ſint obuiæ, is pœnæ liberatur. Oportet autem iurare, à caſu, non à conſilio, fuiſſe hunc occurſum. Qui verò lecticam earum aut ſellam quâ vehuntur ſubit, morte id luit.* Hęc more noſtro luſtremus paullùm, & illuſtremus. Ait primò, *ius teſtandi habuiſſe.* ſcilicet quia ſtatim exibant è patriâ aliaq; omni poteſtate: & æta-

& ætatis deliquium leges benignè ſupplebant. Adeò vt vel *ſexennes*, id eſt primo anno quo captæ, teſtari poſſent. Sozomenus diſertim: Οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι ἀδεῶς διατίθεσθαι ταῖς Ἑστιάσι παρθένοις, καὶ ἑξαετέσι οὔσαις, ἐνομοθέτησαν: *Priſci Romani liberè teſtari Virgines Veſtales, etiam ſexennes, lege ſanxerunt.* Addit Plutarchus, *Præmia habuiſſe, quæ trium liberûm matres.* At reuerà non Numa hoc (neque enim tunc de iſto iure) ſed Auguſtus inſtituit. quod Dio in loco & anno ſuo ſcripſit: Ταῖς, inquit, ἀειπαρθένοις πάνθ', ὅσα αἱ τε καὶ τεκοῦσαι εἶχον, ἐχαρίσατο: *Veſtæ Virginibus omnia, quæ matres habebant, indulſit.* Alius honos: *præcedere & deducere lictorem.* Id quoque non à Numâ, ſed Triumuiris referunt acceptum. Dio Caſſius: Ταῖς ἀειπαρθένοις ῥαβδοῦχῳ ἑνὶ ἑκάστῃ χρῆσθαι ἔδωκαν: *Virginibus Veſtæ ſingulis lictore vno vti dederunt.* Et cauſſam ſiue πρόφασιν addit. quòd vna aliqua earum veſperi à cœnâ rediens, & incognita, malè habita ac violata eſſet. Tutela igitur & decus, Lictor additus. Seneca pater: *Procedente hac lictor ſubmouere iubebitur: huic Prætor viâ cedet: ſummum imperium Conſules cedent tibi.* In eodem alibi: *Tibi magiſtratus ſuos faſces ſubmittunt: tibi Conſules Prætoresq́, viâ cedunt. Numquid exiguâ mercede virgo es?* Attende: omnem honorem huic ſacro miniſterio, & ipſos Conſules ceſſiſſe. Quartum in Plutarcho: *morte liberaſſe, illi addictos.* Credo: ſed de Iuramento fortuiti occurſus nodum aut remoram habet. quomodo enim? cùm nec iurare omnino Veſtalis deberet? Ita ſanè in edicto Prętoris perpetuo, apud Agellium: *Sacerdotem Veſtalem, & Flaminem Dialem, in omni iuriſdictione meâ iurare non cogam.* Nec de iuramento controuerto: tamen in foro

I. Eccl. Hiſt. c. IX.

Lib. LV.

Lib. XLVII.

I. Controu.

VI. Controu. vlt.

Lib. X. cap. XV.

auditas, & pro teſtimonio dixiſſe, Tacitus palàm firmat.
II. Annal. *Miſſus eſt Prætor*, (de Vrgulaniâ quâdam, gratioſâ aulicâ) *qui domi interrogaret: cùm Virgines Veſtales in foro & iudicio audiri, quoties teſtimonium dicerent, vetus mos fuerit.* Veniſſe igitur in forum, teſtes adhibitas, liquet: ſed, ex Edicti verbis, non iuratas dixiſſe, niſi ſi vellent. Nam eſt in Edicto, *non cogam*. Religionis igitur honore, voluerint vel iniuratis credi. Vltimum in Plutarcho: *Siquis lecticam ſubiſſet, morte plecti.* In Græco eſt, *τὸ φορεῖον*: *geſtamen*. Quod commune nomen eſt, & plurimùm Lecticam aut Sellam ſignat: atque ita latas, cùm
Contra Sym. mos ſuadet, tum Ambroſij de ipſis verba: *Pompa lecticæ, miniſtrorum circumfuſa comitatu.* Sed addo, & Pilento ſiue Carpento plurimùm vectas. Prudentius:

Fertur per medias, vt publica pompa, plateas
Pilento reſidens molli.

XII. Ann. Tacitus: *Suum quoque faſtigium Agrippina altiùs tollere, carpento Capitolium ingredi: qui mos* * *ſacerdotibus & ſacris antiquitus conceſſus, venerationem augebat feminæ.* Sacerdotibus, nempe iſtis Veſtæ, ſed & Flaminibus
*Vide me in Comment.
Lib. I. olim. Liuius: *Ad fidei ſacrarium Flamines bigis, curru arcuato, vehi iuſſit.* Quis ille currus *arcuatus*? carpẽtum, id eſt tectum ſupernè, & cameræ in modum. Talia enim hæc fuiſſe, Nummi hodie dicunt, qui plures exſtant: neque à *Thensâ* nimis diuerſum fuit. Id quoque enim vehiculum ſacrorum. Quia igitur ita tectum, & velut ſolidum perfectumque vehiculum; Dio Caſſius dixiſſe videtur & circumſcripſiſſe, *ἅρμα ὅλον*. Vt in honoribus Iulio
Lib. XLII. Cæſari, tamquam Deo decretis: *Ὕστερον δὲ καὶ ἅρμα, ὅλον ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις, μετὰ τῶν θείων ἀγαλμάτων, πέμπεσθαι ἔγνω-*

σαν:

ζειν: *Denique & currum integrum, ſiue Thenſam, vnà cum Deorum ſtatuis, in Circum inferri decrêrunt*. Simile in libro ſequenti, de eodem Iulio: Καὶ ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις ὄχλον εἰσάγεσθαι ἐψηφίζοντο: Legendum videtur, ὄχον ὅλον, ex priore loco: ſi tamen lectio illa certa. Id eſſet: *Et in Circenſibus thenſam introduci cenſuerunt*. Suetonius ad iſta: *Quædam ampliora humano faſtigio decerni ſibi paſſus eſt, Thenſam & Ferculum Circenſi pompâ*. Itaque non nimis diuerſa (quod ad formam) *Thenſa, Carpentum* ſiue *Pilentum*: ſed prius illud diis adtributum, alia eorum etiam miniſtris. Sed ad Veſtales. quid ergo vult Plutarchus? *Siquis ſubiſſet*, inquit. nónne per proteruiam aut ludibrium, & quaſi velandis illis reuelandis? An ſignificat, in idem vehiculum aſcendiſſe? Et apparet tale aliquid factitatũ ab improbulis, in matronarũ tranſuectione: ſed hîc, honori Virginum, morte vindicatum.

CAPVT XII.

Item ornamenta aut inſignia: vt Vitta, Purpura in veſte, Stipendia & Agri, Auctoritas in deprecando.

ATQVE iſti honores ſiue prærogatiuæ ex Plutarcho: alias alibi repperi, opportunè adtexendas. Sicut in ipſo cultu aliquid eximium. inprimis *Vitta* in capite, vt in Deo Deæve conſecratis. Prudentius: II. Contra Sym.

—Sedet illa verendis
Vittarum inſignis phaleris.

Idem explicat: *—cingunt*
Tempora tæniolis, & licia crinibus addunt.

Oui-

Ouidius, de Iliâ iam compreſſâ:

Decidit ante ſacros lanea vitta focos.

Ingenioſè. quaſi non iam Veſtalis, amiſſâ virginitate, nec dignanda illis inſignibus. Sic Dionyſius ſcripſit: *Licere nubere, poſt annos impletos,* ἀλλ᾽, inquit, ἀποθεῖσας τὰ στέμματα, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἱερωσύνης παράσημα: *ſed depoſitis vittis, & quæ alia ſunt Sacerdotij inſignia.* Quæ igitur alia? In Ambroſio aliquid: *Infulæ vittati capitis, purpuratarum veſtium murices.* Nota & veſtes purpuratas fuiſſe: nempe prætextâ eas vſas, id eſt limbo in oris purpureo. Nam ita Magiſtratus, atque item (ex Liuio aliiſque) Sacerdotes. Ergo & Veſtales, vt ſuprà in *Suffibulo* obſerues. Non pugnat cum iſtis Suidas, qui ſcripſit: Οὐ μύρῳ, οὐκ ἄνθεσιν, οὐχ ἱματίῳ χρῆσθαι συνεχώρησαν πλὴν λευκοῦ: *Non vnguento iis, non floribus, non veſte vti conceſſerunt, niſi albâ.* Quę vera ſunt, & inducta contra laſciuiam: ſed purpuratas eas, non purpureas dicimus fuiſſe. Veſte albâ vſę, ſed limbo, vt diximus, punicante: non tamen floridâ, aut variegatâ, vt aliæ ſolent. In carbaſo etiam aut tenui lino fuiſſe, ex Valerio & Dionyſio aliquis dicat: vbi de Æmiliâ Veſtali. Dionyſius quidem: *auulſiſſe & defregiſſe* ait, ἀπὸ τῆς καρπασίνης ἐσθῆτος, ἣν ἔτυχεν ἐνδεδυκυῖα, τὸν τελαμῶνα: *à carbaſinâ ſuâ veſte, quam indutui habebat, laciniam,* & impoſuiſſe Aræ. Nec de cultu alia habeo: niſi capillum in ſpiras quaſdam plexum & diuiſum, tum vittis illigatum, à tergo & in ceruices anulatim dependiſſe. Prudentij ea mens:

Perfundunt quia colla comis benè, vel quia cingunt
Tempora tæniolis.

Neque enim vult perfundi vel flagellari ſparſo capillitio,

ſed

ſed ſic aggeſto & ſuſpenſo. In Statuâ Romæ repertâ (quã in fine repræſento) palàm videbis. Aliquis etiam ambigat, an non tonderi ſolitæ (ritu noſtrarum Virginum quę Deo ſacrantur) ex Plinio : *Antiquior eſt lotos, quæ capillata dicitur, quoniam Virginum Veſtalium ad eam crinis defertur*. Lib. xvi. cap. xliv. & Feſto : Capillatam vel *Capillarem arborem dicunt, in quâ capillum tonſum ſuſpendebant*. Semel igitur tonſæ, atque in ingreſſu, fortaſſe : & capillum hunc Deæ Veſtæ ſuſpendebant. An & aliàs crinem eò, caducum, vulſum, ſciſſum, deferebant? in obſcuro hæc, atque etiam in paruo. Magis nouum & notandum de Bullâ, ſiue Phylacterium, aut aliud ad Ornatum fuit, quod in dictâ illâ Statuâ à pectore dependet : vide, & quæ ibi notantur. Addo, præter hæc Ornamenta aut Inſignia, res & fructus etiam acceſſiſſe : id eſt, Stipendia & Opes. Liuius, de ipſo Numâ : *His ſtipendium de publico ſtatuit* : vt vacuæ ſcilicet ab aliis curis, Deæ & ſacris operarentur. Et credo agros à Numâ adtributos, quorum vectigalibus alerentur. Incertus auctor, de Limitibus : *Vt nominibus vetuſtis vtātur. vt, vectigalis ager Virginum, Veſtearis* : nempe, non *Veſtalis*, vt vulgò. Hyginus item, de Limitibus : *Virginum quoque Veſtalium & ſacerdotum quidam agri vectigalibus ſunt redditi locatim*. Sed & Auguſtus adiecit. de quo vniuerſè Suetonius : *Sacerdotum & dignitatem & commoda auxit*, PRÆCIPVE *Veſtalium virginum*. Cap. xxxi. Aliquid in Catalogo Coloniarum, quem ſcriptum vidi : *Lanuuium muro cinctum, colonia deducta à D. Iulio. Ager eius, limitibus Auguſteis, pro parte eſt adſignatus militibus veteranis, & pro parte Veſtalium, lege Auguſtianâ, fuit*. Imò & alios agros habuerunt,

F

runt, à priuatis pietatis ergô (vt hodieque ſolet) legatos: quos omnes Fiſcus eripuit ſub Valẽte & Theodoſio Principibus, inuidioſâ & diſertâ ſanè Symmachi quereſã: *Agros etiam*, inquit, *Virginibus & miniſtris deficientium voluntate legatos Fiſcus retentat.* Plura addit, atq; arguit: & Ambroſius noſter contrà obducit: *Sola ſublata ſunt prædia, quia non religioſè vtebantur iis, quæ religionis iure defenderẽt.* Sed prẹter Agros, video & Pecuniam

III. Ann. interdum cepiſſe. Tacitus, de Tiberio: *Corneliæ Virgini, quæ in locum Scantiæ capiebatur*, HS. *vicies* dedit. quẹ ſunt nobis, *quinquaginta Philippæorum millia.* Hem, vni virgini? ſic fuit. nec immeritò obiicit iis Ambroſius, *Priuilegia maxima*, LVCRA *ingentia.* Atque inter Priuilegia, addamus: etiam ludis certo & honeſtiſſimo loco ſpectaſ-

In Aug. cap. xliiij. ſe. Suetonius: *Virginibus Veſtalibus locum in theatro ſeparatim, & contra Prætoris tribunal, dedit* Auguſtus: de quo noſtra in Amphitheatro, ſis, vide. Deniq;, vt finiam, Auctoritas earum maxima, & in precibus, aut aliâ re, vix repudianda. Cicero, cùm pro Fonteio cauſſam diceret, ſororis eius Veſtalis interceſſione vſus: *Superbũ ſit*, inquit, *eius obſecrationem repudiare, cuius preces ſi Dij aſpernarentur, hæc ſalua eſſe non poſſent.* Atque inter exempla eſt

I. [1] Claudia Veſtalis, *quæ fratrem iniuſſu populi* (in Sueto-

Tiber. cap. II. nio) *triumphantem, adſcenſo ſimul curru, vſque in Capitolium proſecuta eſt, ne vetare aut intercedere cuiquam Tribunorum fas eſſet.* Adeò & leges & magiſtratus reueriti ſunt hanc impotentem, vt ſic dicam, poteſtatem. Adde Suetonium in Iulio cap. I. in Vitellio cap. XVI. Tacitum III. Hiſtoriarum, & plures.

NOTÆ.

NOTÆ.

1. Claudia Veſtalis.] *Cuius imaginem viſum appingere è Fuluij Vrſini gemmâ.*

CLAVDIA VESTALIS.

CAPVT XIII.

Contrà, Pœnæ cùm peccaſſent, cum auo variæ: ſed ſollennis & nobilis à Tarquinio Priſco. Pontifices arbitros fuiſſe: conuictam, defoſſam: & quæ huic rei.

HÆC Præmia igitur, ſed Virginum: nam pollutarum Pœnæ etiam grandes & graues. Vetus lex fuit, Feſto prodita: *Probrum virginis Veſtalis vt capite puniretur, vir qui eam inceſtauiſſet, verberibus necaretur. Lex*

fixa in Atrio libertatis, cum multis aliis legibus incendio conſumpta eſt, vt ait M. Cato. Sed cuius hæc lex? credam Numæ regis, qui ſimpliciter ſtatuit *inceſtam lapidibus obrui*, ſine aliâ ſupplicij pompâ: in Cedreno ſcriptũ. Alia autem Albæ, ante Romam conditam: *quæ iuberet pollutam virgis ad necem cædi*, Dionyſio in rebus Iliæ tradente. Sed Tarquinius Priſcus, qui numerum earum auxit, idem & pœnam, & conſpicuam magis horrendamque fecit. Sic enim in Zonarâ: *Veſtalium corruptam*
1. *vnam,*[1] *ſpecu ſubterraneo oblongo excauato, atque ibi lectulo poſito, & lucernâ, & menſâ cibis refertâ, deducentibus eam multis, viuamq́ includens obſtruxit. Et ſic deinceps pollutas puniri obtinuit. Qui autem polluerint, in lignum biceps, ſiue in furcam, collum inſerunt, in ipſo foro: atque ita ad necem eos cædunt.* Dionyſius pariter ad Tarquinium refert, & primam ſub eo Pinariam quamdam ſupplicio iſto affectam. Quod vberiùs clariuſque tamen narrat, & verba eius digna apponi. *Pœnæ*, inquit, *delinquentibus graues conſtitutæ: quarum arbitri & exactores ſunt, ex lege, Pontifices. Qui virgis quidem cædunt compertas leuioris delicti: probroſas verò & inceſtas fœdiſſimo & maximè miſerabili mactant ſupplicio. Viuæ enim, funebri ritu & pompâ, efferuntur: amicis ac cognatis, cum luctu & lacrimis, comitantibus. Delatæ autem ad portam Collinam, intra muros, ſubterraneâ in cellâ, cum funeralibus ornamentis, deponuntur: nec monumento porrò dignatæ, nec parentalibus, aliiſve ſollennibus defunctorum.* Ita Dionyſius: inhęreamus paullùm, & magis etiam diffundamus. Ait, *Pontifices arbitros.* quod in omni earum culpâ ſiue delicto obtinuit, cauſſamque apud hoc tribu-

tribunal dixêre. Liuius: *Poſtumia Veſtalis de inceſto cauſſam dixit. ampliatam, deinde abſolutam; pro collegij ſententiâ Pontifex maximus abſtinere iocis, colíque ſanctè potiùs quàm ſcitè iuſſit.* Nota obiter, & iocos & cultum ſcitiorem vetita. Quo adſpectu Declamatores Veſtali dicam ob carmen iſtud ſcribunt: *Felices nuptæ. moriar, niſi nubere dulce eſt:* & addunt, *Tu carmen ſcribas, tu verba pedibus ſuis emollias, & ſeueritatem templo debitam modulatione frangas?* Atque ibidem oſtenditur, *omnis cultus luxurioſior, conuerſatio cum viris licentior,* iis interdicta. Ampliùs nota, Pontifices omnes, id eſt collegium iudicaſſe: Pontifice tamen maximo conuocante, & præſidente. Plinius: *Cùm Corneliam Maximam Veſtalem defodere viuam Domitianus cupiſſet, vt qui illuſtrari ſæculum ſuum eiuſmodi exemplo arbitraretur: Pontificis maximi iure, ſeu potiùs immanitate tyranni, licentiâ domini, reliquos Pontifices non in Regiam, ſed in Albanam villam conuocauit.* Vbi hoc culpat, non Pontifices conuocatos, ſed in talem locum, id eſt Albanam villam: cùm ſollenne eſſet, in Regiam conuenire, quæ adſita templo Veſtæ. Ad hanc Pontificis maximi cognitionem Statius reſpexit, Domitiano blandiens:

Lib. IV. | Senec. lib. VI. Controu. VI. | Lib. IV. epiſt. XI.

Templa ſuperfulges, & proſpectare videris,
An noua contemptis ſurgant pallatia flammis
Pulchriùs? an tacitâ vigilet face Troicus ignis,
Atque exploratas iam laudet Veſta miniſtras? In Equo Domit.

Itemque Ouidius:

Si mihi bellandi pater eſt Veſtaq́; ſacerdos V. Faſt.
Auctor, & vlciſci nomen vtrumque paro.

Quæ facit Auguſtum dicere, parantem vlciſci mortem

 Iulij,

Iulij, & Patris ſui, & Pontificis maximi. Neque enim aliud voluit, cùm *Veſtæ ſacerdotem* ſcripſit: curantem ſcilicet huic Deæ, & ſacra eius tuentem. Lego & in lapidibus: PONTIFEX VESTÆ. quo ſenſu? an quia proprius aliquis ei fuit? Præter hunc Maximum, Romæ nemo: & magis fortaſſe ſit tales titulos ad prouincias coloniaſque
2. referri: [2] vbi cùm nullę Veſtales, Pontifex aliquis & velut Flamen proprius ei Deę fuit. Moneo etiã, inferiore æuo aliquid huic pontificio detractum. & cognouiſſe quidem de culpâ, pœnam tamen non exegiſſe: quæ Præfecto vr-
Lib. IX. epiſt. cxx. II. & ſeq. bis reſeruata fuit. Diſces è Symmacho clarè: qui *ætate proximâ* id inſtitutum oſtendit, id eſt Chriſtianorum Principum aliquâ lege, niſi fallor. Sed ad Dionyſium. addit: *Funebri pompâ efferri.* quod Plutarchus etiam ex-
In Numâ. preſſiùs: *Lecticæ inditam per Forum deferri, clauſæ vndique & loris reuinctæ, vt nec vox eius poſſit exaudiri.* At-
Lib. VIII. que hoc de Foro, alibi item Dionyſius, vbi de *Opimiâ* Veſtali (Liuio eſt *Oppia:*) *quam Pontifices*, inquit, *damnarunt, & demptis è capite vittis, per Forum traduxerũt, viuamq́; defoderunt.* Vbi & Vittas atque ornamenta vides ablata, quia ſcilicet polluiſſet. Ouidius:

Nullaq́; dicetur vittas temerare ſacerdos
Hoc duce, nec viua defodietur humo.

Pergit Dionyſius: *Amicos cum luctu comitatos.* Plutarchus autem, non amicos tantùm, ſed *totam ciuitatem in luctu & gemitu ponit, neque vllam in eâ diem triſtiorem. Obuios autem viâ decedere, vaſto vbique ſilentio, attonitosq́; omnes ſtare, aut comitari.* Ampliùs Dionyſius: *Ad portam Collinam delatas.* ad locum nempe, qui *Sceleratus campus* ideò dictus. Feſtus: *Sceleratus cãpus proximè*

por-

portam Collinam, in quo virgines Veſtales, quæ inceſtum fecerunt, viuæ defodiuntur. Item Liuius: *Eo anno Mucia Veſtalis, facto indicio, viua ſub terrâ, ad portam Collinam, dexterâ viâ ſtratâ, defoſſa Scelerato campo. ab inceſto id ei loco nomen factum.* Plutarchus deſcribit, *ſuperciliosum & tumidum eum locũ eſſe, & Latinâ voce Aggerem dici.* De quo Aggere (nec enim alius iſte eſt) ego pluſcula De Militiâ Romanâ in occaſione ſcripſi. etſi Lib. v. Dial. xiv.
non totum Aggerem huic vſui applicamus: proximam portæ tantùm eius partem. Pergit Dionyſius: *In ſubterraneâ cellâ.* Græcè dixit σηκὸν ὑπὸ γῆν κατεσκευασμένον: *ædiculam ſub terrâ ſtructam*: ſicut Plutarchus οἶκον κατάγειον, In Numâ & Quæſt. Rō. xcvi.
alibi οἴκημα, at Plinius *cubiculum*, dixêre. Amplius: *Cum funebribus ornamentis.* quod accipio, ipſam vt cadauer velatam & cultam. Zonaras ſuprà dicebat, *Lectulum appoſitum, & lucernam, & menſam cum cibis.* De lectulo, neſcio: fuítne velut ad cibum, & vt accumberet? an magis eſt funebrem capere, vſui quem dicam. De aliis, Plutarchus etiam addicit, qui *lucernam ardentem, panis modicum, aquæ & olei*, ſcribit depoſita: *ne ſacratiſſimum illud corpus viderentur fame conſumpſiſſe.* Dionyſius deinde, *in eâ cellâ deponi.* Hoc eſt, quod Satyricus:

Sanguine adhuc viuo terram ſubitura ſacerdos.

Quod tamen priuſquam fieret (ex Plutarcho) *Pontifex maximus arcanas quaſdam preces, manibus in cælum ſublatis, fundebat: tum ipſe ſuâ manu eductam è lecticâ in ſcalis conſtituebat: & ſic carnifici ac miniſtris ſupplicij tradebat.* Plinius item de Corneliâ: *Cùm in illud ſubterraneum cubiculum demitteretur, hæſiſſetq́;* (nempe in ſcalis) *deſcendenti ſtola, vertit ſe ac recollegit. cumq́; carnifex manum*

manum daret, auerſata eſt & reſiluit, fœdumq́; contactum quaſi planè à caſto puroq́; corpore reiecit. Atque his geſtis, ait Plutarchus, *ſcalæ attrahuntur, & ædicula multâ humo iniectâ contegitur, donec reliquo aggeri ſolum adæquetur.* Sed vinctam illam ibi, aut ſtantem ſedentémve obrutam, nemo declarat: putem in lecto depoſitam, de quo ex Zonarâ dixi. Claudit denique Dionyſius: *Nec monumento, nec Parentalibus dignatas.* Et de monumento vel ideò monendum, quia inculpatæ in hoc quoque eximiæ, & *Veſtalium cineres* (ait Plutarchus) *in Foro ipſo recondi fas erat.* At de Parentalibus, controuertat aliquis ex eo-
Quæſt. Rom. xcvi. dem Plutarcho, qui ſcribit: *defoſſâ Veſtali, ne ſic quidem Romanos quieuiſſe, religione liberos:* atq; adeò, μέχρι νῦν, inquit, ἐναγίζουσιν οἱ ἱερεῖς βαδίζοντες ἐπὶ τὸν τόπον: *vſque ad hoc æui Pontifices parentant, ad locum ipſum euntes.* Sed quamquam vterque eodem verbo ἐναγισμοῦ vtatur, putarim Plutarchum potiùs ad Expiationes aut Procurationes, quàm ad vera Parentalia referendum. Habes ſuppli-
vi. Faſt. cium, & cauſſam eius ex Ouidio:

Sic inceſta perit. quia quam violauit, in illâ
Conditur: & Tellus Veſtaq́; numen idem eſt.

Etſi duplex etiam alia in Plutarcho. Vel, *quia igne Romani mortuos cremant: igne autem funerare eam, quæ Ignem parùm caſtè coluit, iniquum erat.* Vel, *quia corpus maximis conſecratum cerimoniis occidere, aut manus mulieri adferre, nefas putauerunt. Sub terram igitur condi, cum victu appoſito, vt quaſi ſponte exanimata videretur.* Atq; hæc ſollennia: Principes interdum immutarũt, aut mitigarunt. vt Domitianus: qui *inceſta Veſtalium virginum* (Suetonij verba) *variè ac ſeuerè coërcuit: priora*
(ſub

(ſub patre aut fratre admiſſa) *capitali ſupplicio; poſteriora* (ſuo principatu) *more veteri*. Addit deinde, prioribus *liberum mortis arbitrium permiſiſſe; Corneliam virginem Maximam defodi imperaſſe: ſtupratoreſq. virgis in comitio ad necem cædi*. Quod poſtremum de Stupratoribus, Zonaras è Tarquinij etiam lege fuiſſe oſtendit. Apud Declamatores reperio, *Inceſtam de ſaxo deiici:* ſed ſcholicâ, opinor, & fictâ lege. Sen. I. Controu. III.

NOTÆ.

I. Specu ſubterraneo.] *Legimus in Martyrum actis, de* Dariâ, *quæ Chryſantho nupſerat, olim Veſtalis, iuſſam cum marito* à Numeriano Imperatore, viâ Salariâ, in Arenario deponi, atque illîc viuentes terrâ & lapidibus obrui. *In quo videntur, quaſi Veſtalem, cum ſtupratore ſuo punire voluiſſe: certè ad veterem pœnam adſpexiſſe.*

2. Vbi cùm nullæ Veſtales.] *Non opinor, neque è veteri ſcripto vllo adſtructum iri. Fama tamen & traditio eſt in pluribus locis, vt Agrippinæ, vt Valentianis noſtris, atque alibi fuiſſe: ſed fortaſſe ſacerdotulas Mineruæ, aut & Veſtæ. ſed non iis legibus aut cerimoniis quibus Romæ.*

CAPVT XIV.

Quando Veſtales deſierint? in Arnobio nodus, nec ſolutus.

FINIVI de *Veſtalibus:* quæ & ipſæ finem ſuum ſub Chriſtianis mox Principibus inuenerunt. Quando? extremo Theodoſij ſenioris æuo. Nam etſi concuſſæ anteà, & periclitatæ ſub Valentiniano, * Theodoſio, Arcadio, quod ex Symmachi & Ambroſij epiſtolis conſtat: tamen animam traxêre ad vltimum Theodoſij, id eſt, de- * Is fuit ſextus Theodoſij alunus.

G cimum-

cimumſeptimum Imperij eius annum: cùm ille *templa claudi, & ſacrificia tolli* lege iuſſit. Præter alios, Zoſimus
Lib.v. clarè: *Theodoſius maior, euerſâ Eugenij tyrannide, Romam venit, & contemptum religionum in animis omnium excitauit, publicum ſumptum vltrà dare ad ſacrificia abnuens. Pellebantur vtriuſque ſexus ſacerdotes, & fana ſacrificiis abolitis deſerta relinquebantur.* Hæc ille. & lapides atque inſcriptiones etiam teſtificantur, Veſtales ad hoc æui circiter perſeueraſſe. Itaque mirum, bis mirum, Arnobium doctum illum res veteres ſcriptorem, *Ignem perpetuum* inter abolita aut deſita iamdiu habere.
II. Aduer. Gent. Ita enim Romanos alloquitur, & arguit, *identidem in alios mores ac ritus, priorum condemnatione, tranſiſſe.* Tum adiungit & adſtruit: *Numquid magiſtratus per populum creatis? in poteſtatibus obeundis leges conſeruatis*
I. *Annarias?* *in penetralibus Veſtæ ignis perpetuos ſeruatis focos?* quas interrogationes omnes negandi mente ſuſcipi, palàm eſt. Atquin Arnobium Diocletiani temporibus vixiſſe & ſcripſiſſe, id quoque palàm eſt: id eſt, centum circiter ante Theodoſij finem annis. Quis hæc defendit, aut ſoluit? nam vel maximè tunc ſacra viguiſſe, Principibus eorum ex profeſſo aſſertoribus, nemo neget. Quid etiam Symmacho & Ambroſio fiet, aliter proclamantibus? quid ipſi Arnobio in Arnobium dicenti? Nam ita in
Lib. IIII. iiſdem libris: *Sedent in ſpectaculis publicis ſacerdotum omnium magiſtratuumq; collegia, nec non & caſtæ Virgines,* PERPETVI *nutrices & conſeruatores* IGNIS. De ſuo æuo dicit: nec ego, quid de priore loco dicam aut velem, habeo: manum tollo, & auxilium ſpecto.

NOTÆ.

NOTÆ.

1. In penetralibus Veſtæ ignis perpetuos.] *Fallor, aut vt hęc leguntur, non ipſa Pax conciliauerit cum ſequenti loco, & cum vero. At enim libri ſcripti aliò ducunt, quod monuit me P. Heribertus Roſvvey-dus è Societate Ieſu, vir eruditus. Illi enim:* In penetralibus & coli-gnis perpetuos fouetis focos. *Vnus:* In pene inpenetrabilibus & coliginis. *Sagacitatem aliorum aduoco: ſuccurrat. Mihi nunc iſtud; legendum:* In penetralibus & colinis perpetuos fouetis focos? *Et nihil de Veſtâ capio, non certè illâ publicâ: ſed referam ad priuatum in ędibus ritum, vbi antiquitus Ignem aſſeruabant & fouebant in parte interiore, & culinâ. Id factum Larium, aut & Veſtę priuatim honori. Varro in 1. De Vitâ pop. R.* Colina dicta, quòd ibi colebant ignem. *Nota de* Cultu *ignis: etſi aliter fateor poſſe capi. An etiam placet ad Veſtam publicam referri, &* culignis *ſcribi? Vt velit olim non in Arâ ignem illum ſtructum, ſed in* Culignis *& vaſis fictilibus repoſitum: vti etiamnunc foueri ſub cineribus ſolet. Si tamen* Culignæ *illo ſenſu aut vſu lectæ. quas alioqui ſcio* vas potorium, *aut* ſacrificale, *in Feſto, Varrone, Liuio eſſe.*

CAPVT XV.

Alibi Ignis cultura, & ſimulacrum Veſtalium.

IVBET autem pro Corollario addere, vbi locorum præcipuè cultus etiam Ignis, ſiue imago aliqua Veſtalium fuit. Apud Iudæos primùm. & Dei iuſſio: *Ignis in altari ſemper ardebit, quem nutriet ſacerdos ſubiiciens ligna manè per ſingulos dies.* Et mox: *Ignis eſt iſte perpetuus, qui numquam deficiet in altari.* Habuêre & Ægyptij. ac Diodorus vult *ſeruandi ignem perpetuum, caleſti ſimilem, morem ab illis natum, & ad alias gentes propagatum.* Item Afri. & Plutarchus auctor, in Iouis Am- Leuit. cap. VI.

De Defectu orac. monis λύχνον ἄσϐεϛον, ſiue *lucernam inexſtinctam*, arſiſſe. Silius videtur & in Arâ flammas ſtatuere, vbi de hoc
Lib. III. initio. templo:

Inreſtincta focis ſeruant altaria flammæ.

Lib. XXIII. Apud Indos, Ammianus: *Brachmanes ferunt, ſi iuſtum eſt credi, ignem cælitus lapſum, apud ſe ſempiternis foculis*
Lib. II. bell. Perſ. *cuſtodiri.* In Perſis ſimile. & verba Procopij: *Magnum hîc Pyræum eſt (πυρεῖον, focus,* ſiue *Vas igniarium) quod Perſæ inter omnes Deos maximè venerantur: vbi Ignem perpetuum cuſtodiunt Magi. Hic eſt Ignis, quem Veſtam olim Romani vocabant.* atque alij plures de hoc Igne.
Lib. XV. Idem apud Cappadoces. Strabo: Ἔϛι πυραιθεῖα, σηκοί τινες ἀξιόλογοι. ἐν δὲ τούτοις μέσοις βωμὸς, ἐν ᾧ πολλή τε σποδὸς, καὶ πῦρ ἄσϐεϛον φυλάττουσιν οἱ μάγοι: *Sunt Pyrathea, ſacella quædam modica: & in iis mediis Ara, in quâ cinis multus, & Ignem inexſtinctum Magi ſeruant.* Iam in Græciæ Prytanéis, Pauſanias ſæpè commemorat ipſam hanc *Veſtam & æternum focum,* itemque Athenæus, & alij: iterumq; diſtinctè, *Mantineæ, in templo Cereris; Athenis, in Mi-*
Exhort. ad caſtit. cap. XIII. *neruæ; Delfis, in Apollinis.* Imò & Virgines ipſas aliquot locis habuere. Tertullianus; *Noueram virgines Veſtæ,*
I. *& Iunonis apud Achaiæ ganeum, & Atrocis apud Delphos, & Mineruæ, & Dianæ.* Et quem hîc *Atrocem, Apollinem* interpretatur & indigetat De Monogamiâ idem ſcriptor. Dubitet aliquis, an non *Atrecem,* id eſt ἀτρεκῆ ſiue *Veracem,* à diuinandi calliditate voluerit dictum. Video & Perſas Soli virgines ſacraſſe. de quibus
Lib. X. Iuſtinus: *Artaxerxem regem, ne Aſpaſiam pellicem filio daret, & honeſtè negaret, quod temerè promiſerat, Solis ſacerdotio præfeciſſe, quo perpetua illi ab omnibus viris pudici-*

dici-

dicitia imperabatur. Simillimum nuper, priuſquam Hiſpani Regi & Religioni ſubegiſſent, in toto Perüano tractu. vbi *crebra & magna templa dicata Soli, & in iis virgines ſæpè ducentas fuiſſe* tradunt qui viderunt : *è quibus ſiqua corpus polluiſſet, morte luebat, niſi tamen è Sole ſe concepiſſe* (ride credulitatem ſuperſtitioſam) *ſanctè adiuraſſet.* Satis de *Veſtâ & Veſtalibus:* quas olim nobiles, ſed æuo obſcuratas, iterùm in lucem protraximus, bono (ita confidimus) veterum ſcriptorum. P. Cieca, & Auguſtinus Carata.

NOTÆ.

1\. Apud Achaiæ ganeum, & Atrocis apud Delfos.] *Hæc Tertulliani, illuſtriſsimum genus & ingenium Scaliger, legit:* Achaiæ Ægium, & Apollinis apud Delphos. *Non retractem. etſi P. Heribertus Roſvveydus* Atrocem *aſſertum ibat, & conuenire Apollini, qui apud Homerum* δεινὸς Θεὸς, grauis Deus *dicitur: apud Statium,*

—— arcu crudelis Apollo.

Intelligit autem vates ſacerdotesque Delphicas, quæ Virgines.

Inſcriptiones aliquot de VESTALIBVS *in memoriis priſcis.*

Romæ, in baſi, cui Statua olim ſuperpoſita.

NVMISIAE. MA
XIMILLAE. *V. V. (*Virgini Veſtali Maximæ.)
MAX. TI. IVL. BAL
BILLVS. *S. SOLIS (*Sacerdos.)
DED. IDIB. IAN.
L. ANNIO. FABIANO
M. NONIO. MVCIANO COS.

In vrnulâ ſepulchrali.

D. M.
TEIAE. EVPHROSINES
RVFINAE. V. V.
DELICATAE.

In baſi.

COELIAE. CLAVDIANAE
V. V. MAXIMAE.
A. DIIS. ELECTAE. MERITO
SIBI. TALEM. ANTISTITEM
NVMEN. VESTAE. RESERVARE
VOLVIT.
COELIA. NVMERIANA. SOROR. VNA
CVM. PIERIO. CONIVGE. AC. LIBERIS
SVIS. ORANTES. VT. PER. *TOT. SECVLA
FACERE. DII. PERMITTANT.

*Quot nõ-pe ipſi cum liberis eſ-ſent. Egregia adulatio.

Romæ.

*CLOELIAE. CLAVDIANAE.
V. V. MAX
RELIGIOSISSIMAE. BENIGNISSI
MAEQVE. CVIVS. RITVS. ET. PLENAM
SACRORVM. ERGA. DEOS
ADMINISTRATIONEM
VRBIS. AETERNAE. LAVDIBVS

*Suprà *Cœliæ* ſi tamen eadem.

*S. S.

*S. S. COMPROBAT. OCTAVIA
HONORATA. V. V. DIVINIS
EIVS. ADMONITIONIBVS
SEMPER. PROVOCATA
COLLOCATA. XII. KAL. APRIL
C. AVFIDIO. ATTICO
C. ASINIO. PRAETEXTATO
COS.

*Sanctus Senatus.

Romæ, trans Tiberim, item in baſi.

TERENTIAE
FLAVOLAE. V. V.
MAXIMAE
AVREL. IVLIVS. BAL
BILLVS. SAC. SOL
OB. PLVRA. EIVS
IN. SE. MERITA
D. D. PR. NON. APRIL.
LAETO. II. ET. CERIALE
COS.

Romæ.

TERENTIAE. RVFILLAE
V. V. MAX.
DED. PRID. NON. MAI
TITIANO. II. ET NEPOTIANO
COS
*CVR. AVRELIO. NICETA.

*Curante

Romæ.

Romæ.

FL. MANILIAE. V.V. MAX.
CVIVS. EGREGIAM. SANCTIMO
NIAM. ET. VENERABILEM
MORVM. DISCIPLINAM
IN. DEOS. QVOQVE. PERVIGILEM
ADMINISTRATIONEM
SENATVS. LAVDANDO
COMPROBAVIT
AEMILIVS. FRATER. ET
RVFINVS. FRATER. ET
FLAVII. SILVANVS. ET
EIRENEVS. SORORIS. FILII
A. MILITIIS. OB. EXIMIAM
ERGA. SE. PIETATEM
PRAESTANTIAMQVE

Ibidem.

FL. PVBLICIAE. V. V. MAX.
SANCTISSIMAE. ET. PIISSIMAE.
AC. SVPER. OMNES. RETRO
RELIGIOSISSIMAE. PVRISSIMAE.
CASTISSIMAEQVE.
CVIVS. RELIGIOSAM. CVRAM
SACRORVM. ET. MORVM. PRÆDI
CABILEM. DISCIPLINAM.
NVMEN.QVOQVE.VESTÆ.COMPROBAVIT.

Q. VETVRIVS. MEMPHIVS. V. E.
*FICTOR. V. V. DIGNATIONIS. ERGA. SE
HONORISQVE. CAVSA. PLVRIMIS
IN. SE. CONLATIS. BENEFICIIS.

* Scripſi II. Elect. cap. XVIII.

Ibidem, de eâdem.

FL. PVBLICIÆ. V. V. MAX
MERITO. SANCTISSIMÆ. AC. PIISSI
MÆ. QVÆ. RITE. ET. PERVIGILI. ADMINIS
TRATIONE. OMNES. GRADVS. LAVDE
CVMVLATA. SACRA. SVA. VENERATA. VI
VIT. VT. SECVLARI. ÆTATE. ET. MINISTERIO
ADSIT. ET. IN FVTORO. PERSEVERET
Q. TERENTIVS. RVFVS. ET. CÆNIA
VERISSIMA. PARENTES
TERENTIÆ. RVFILLÆ. V. V.
CVIVS. MVLTI. TEMPORIS. BONITATEM
ET. HVMANITATEM. EIVS. CIRCA. SE
IN. BREVI. SENSERVNT.

Ex his talibus vides adulationes laudesque erga *Veſtales Maximas*: apparetque magnas iis opes fuiſſe, vt dixi, & adminiſtrationem permiſſam, copiamque benignè faciendi. Eſt & Romæ nuper eruta Statua, quæ adſeruatur apud Ill^mum^ Cardinalem Cæſium: vbi habitus cultusque *Veſtalis Maximæ*, quem hîc vides. Sed de illo antepectorali variè quæri poteſt: nec apud veteres opinor reperiri. An proprius ornatus & inſigne *Maximæ* huius fuit?

an & nouitia inferioris æui vſurpatio? cogitetur: tu Statuam vide, ab amico meo *Io. Hemelario*, optimo & ſuauiſſimo viro, deſcriptam & tranſmiſſam. *Statua eſt*, inquit, *è marmore Pario candidiſſimo perfectiſſimi operis, capite, brachiis, & ſummitatibus pedum mutila: habuit & monile baccatum, è quo bulla dependebat ab humeris, ſed illud comminutum eſt dum ſtatua tranſportabatur. A tergo apparent vittæ, è collo ſiue capite in nodum defluentes. capillorum non apparent extremitates. Inſcriptio labentis Imperij tempus referre videtur, ob litterarum formas ductúſque imperfectiores, & interpunctiones omiſſas.*

APPROBATIO.

Syntagma iſtud dignum luce eſt, quòd ad Priſcorum lucem conferat plurimùm. 7. Calend. April.

Guilielmus Fabricius Nouiomagus Apoſtolicus & Archiducalis librorum Cenſor.

Vittæ in hunc modum
a tergo conſpiciuntur.
Monile in hanc
ferè formam.
COELIAE CONCORDIAE VIRGINI
VESTALI MAXIMAE FABIA PAV
LINA C.F. STATVAM FACIEN
DAM CONLOCANDAMQVE
CVRAVIT CVM PROPTER
EGREGIAM EIVS PVDICI
TIAM INSIGNEMQVE
CIRCA CVLTVM NVMINVM
SANCTITATEM TVM QVOD
HAEC PRIOR EIVS VIRO
VETTIO AGORIO PRAETEXTA
TO V.C. OMNIA SINGVLARI
DIGNOQVE ETIAM AB HVIVS
MODI VIRGINIBVS ET SA
CERDOTIBVS COLI STATV
AM CONLOCARAT.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis,&c. Noſtro & Sacri Imperij fideli dilecto IVSTO LIPSIO gratiam noſtram Cæſaream. Poſtquam inter alia, quę DEVS immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illuſtria inprimis illa & quaſi diuina ſunt, quæ in litteris liberalibusque diſciplinis conſiſtunt, quibus ſcilicet homines non tantùm ab animalibus ceteris rationis expertibus, ſed à rudi etiam & imperito hominum vulgo ita diſtinguuntur, vt tanquam Dij quidam ſplendeſcere in terris videantur: rem ſanè præclaram ſeque dignam illi præſtant, qui diligentem iis ipſis in litteris ac diſciplinis operam ponunt; præclariſſimam verò & Reipub. vtiliſſimam, qui eas ita excolunt, vt aliorum menti docendo ſcribendo lumina præferant, eoſque ex ignorantiæ tenebris quaſi manu educant. Quos excitare, quos amare atque animare, ad dignitatis noſtræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio conceſſuque ſumus, inprimis pertinere exiſtimamus. Cùm itaque ab iis, quorum nobis ſpectata fides, quique iudicare de Litteris poſſint, acceperimus, inſignes te animi ingeniique tui dotes tibi à natura inſitas à primis temporibus ætatis tuæ ita litterarum ac diſciplinarum ſtudiis excoluiſſe atque exornaſſe, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara floreſcentis minimeque vulgaris eruditionis ſpecimina præbueris, dum obſcura in antiquis ſcriptoribus loca, quæ quædam tanquam luſtra erant, illuſtraſti, quæque in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, reſtituiſti, dum vetuſta Latinæ antiquitatis rudera in nouam ſubinde ſtructuram ſingulari artificiō eleganter conuertiſti: ad exquiſitam adeò & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quoſque viros opinionem excitarit, perueniſſe, eamque variis abs te libris acri & graui cum iudicio ſcriptis atque in lucem editis oſtendiſſe, vt in eo quod tam feliciter tractes ſcriptionis genere paucos tibi pares hodie reperire ſit: iam verò matura tē ætate virum, viro magis magiſque digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia ſcribere, quæque à primis illis Romanis olim auctoribus ſcripta fuerunt, à mendis purgare, & lectiſſimos quoſque ex Muſarum hortis, in quibus aſſiduè verſeris, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirificè recrees, & eorum pectus ad prudentiam probitatemque informes: haudquaquam prætermittere voluimus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, cauſa, Cæſareo te noſtro elogio decorandum, & quamuis per te ſatis ipſe animatus ſis, animandum magis patrocinioque noſtro defendendum pro benigna noſtra in te ſuſciperemus voluntate. Quoniam verò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc noſtro priuilegioque te & Typographum tuum aduerſus quorumcumque fraudē, qui lucri cauſa, quod fieri ſolet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint, munitos cupimus. Quamobrem pro auctoritate noſtra Cæſarea decernimus, ſtatuimus, vetamusquę, ne quis Typographorum, Bibliopolarum,

aut

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo, charactere, aut forma, ſiue integros, ſiue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra ſacri Romani Imperij, Regnorumq; ac Dominiorum noſtrorum hæreditariorum fines, triginta annis proximis à primo editionis die computandis, abſque tuo tuorúmve hæredum conſenſu audeat: Hac autem lege addita, vti tria vt minimùm cuiuſque libri exemplaria, quemadmodum moris eſt, ad Imperialem noſtram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc noſtrum tranſgredi, violare, aut contemnere deprehenſus fuerit, eum non ſolùm eiuſmodi libris, tibi, hæredibúſve tuis, auxilio Magiſtratus, vbicunq. reperti fuerint, vendicandis, priuari, ſed triginta etiam Marcharum auri puri mulcta, cuius ſemiſſis quidem Fiſci noſtri Procuratori, fraudis vindici; alter verò ſemiſſis, tibi hæredibúſve tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuerſis & ſingulis noſtris & ſacri Romani Imperij ſubditis & fidelibus dilectis, tam Eccleſiaſticis quàm Politicis, cuiuſcumque ſtatus, gradus aut ordinis extiterint, præſertim verò iis, qui in Magiſtratu conſtituti, vel ſuo vel ſuperiorum ſuorum loco aut nomine, ius dicunt, iuſtitiámve exercent, ne quemquam hoc Priuilegium noſtrum impunè violare, ſpernere aut negligere patiantur: Sed, ſi quos contumaces compererint, conſtituta à nobis mulcta, eos puniri & quibuſcumque modis coërceri curent, ni & ipſimet grauiſſimam noſtram in ſe conuertere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu noſtra ſubſcripto, & Cæſarei noſtri ſigilli impreſſione munito, confirmamus. Datum in arce noſtra Regia Pragæ, die prima menſis Auguſti, Anno Domini Milleſimo, Quingenteſimo, Nonageſimo ſecundo: Regnorum noſtrorum Romani decimo ſeptimo, Hungarici vigeſimo, & Bohemici itidem decimo ſeptimo.

Subſign.

RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senfftenaw.

Ad mandatum ſacræ Cæſareæ M^tis proprium.

Io. Baruitius.

Addiſum ſigillum Cæſ. M^tis in cerâ rubrâ.

 SVM-

SVMMA PRIVILEGII REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS *Dei gratia Hiſpaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate ſuo ſanxit, nequis,* IVSTI LIPSI *Hiſtoriarum in alma Vniuerſitate Louanienſi Profeſſoris, & item Hiſtoriographi ſui libros quoſcumque, à Cenſoribus legitimis approbatos, præter ipſius, heredúmve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima ſingulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impreſſos, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venaléſve habeat. Qui ſecùs faxit, præter librorum confiſcationem triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur. Vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ,* XIV. *Febr.* M. D. XCVII.

Signat.

Verreycken.

SVMMA PRIVILEGII REGIS CHRISTIANISSIMI.

HENRICVS *Dei gratia Galliarum & Nauarræ Rex Chriſtianiſſimus, ſingulari priuilegio ſanxit, nequis per vniuerſos Regnorum ſuorum fines,* IVSTI LIPSI, *quos vel hactenus edidit, vel in poſterum editurus eſt libros, excudere intra decennium præter voluntatem ipſius poſſit. Qui ſecùs faxit, præter librorum confiſcationem, ter mille florenorum illatione mulctabitur; vti latiùs patet in litteris, datis Pariſiis,* XIII. *Iulij,* M. DC. V.

Signat.

Perrochel.

TIbi IOANNES MORETE, pro amicitiâ quæ mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis eſt ac fuit, tibi, inquam, permitto, vti hoc meum DE VESTA ET VESTALIBVS SYNTAGMA typis tuis excudas ac diuulges. Ne quis alibi alius præter te, cupio ſiue iubeo, ex lege quam magnus Cæſar & Reges dixerunt.

Iuſtus Lipſius.

A01 1467920